

UCHWAŁA NR XIV/137/2016
RADY MIEJSKIEJ W BYTOWIE
z dnia 27 stycznia 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Bytów
na lata 2016 - 2020**

Na podstawie art. 16 b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015 r. poz. 163, poz. 693, poz.1045, poz. 1058, poz. 1240, poz. 1310, poz. 1359, poz. 1607, poz. 1616, poz. 1830, poz. 1893) **uchwala się, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się *Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów na lata 2016-2020*, stanowiącą **załącznik** do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Bytowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik

do uchwały Nr XIV/137/2016
Rady Miejskiej w Bytowie
z dnia 27.01.2016 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
Gminy Bytów
na lata 2016-2020**

**GMINA BYTÓW
POWIAT BYTOWSKI
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE**

BYTÓW 2016

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
2. Metoda opracowania Strategii	5
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Bytów	6
3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej.....	6
3.1.1. Charakterystyka ogólna gminy Bytów	6
3.1.2. Demografia.....	7
3.1.3. Rynek pracy	13
3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa.....	15
3.1.5. Służba zdrowia	16
3.1.6. Edukacja	18
3.1.7. Kultura i sport	22
3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego.....	26
3.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Bytów	48
3.2.1. Rodzina	48
3.2.2. Bezrobocie	50
3.2.3. Niepełnosprawność	52
3.2.4. Uzależnienia	53
3.2.5. Ubóstwo	59
3.2.6. Bezdomność.....	59
3.2.7. Przemoc w rodzinie	60
3.2.8. Przestępczość	63
3.2.9. Osoby starsze	64
3.2.10. Wykluczenie cyfrowe	66
3.3. Wyniki badania ankietowego.....	67
3.4. Analiza SWOT	68
4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią.....	71
4.1. Prognoza demograficzna	71
4.2. Prognoza zmian	76
5. Cele strategiczne projektowanych zmian.....	77
6. Kierunki niezbędnych działań	79
7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe.....	81
8. Monitoring i wskaźniki pomiaru stopnia realizacji strategii.....	82
9. Spis tabel	92

10. Spis wykresów.....	93
11. Spis rysunków	93
12. Załączniki	93

1. Wprowadzenie

Problemy społeczne będące wynikiem zmian politycznych i gospodarczych, jakie dokonały się w Polsce na przestrzeni ostatnich lat, stawiają przed władzami samorządowymi nowe wyzwania. Dotychczas realizowany model polityki społecznej polegający głównie na łagodzeniu skutków niekorzystnych zjawisk okazał się nie dość skuteczny. Podejmowane działania skierowane były na walkę z rezultatami problemów, brak natomiast było wystarczającego nacisku na profilaktykę zagrożeń. W efekcie rośnie liczba osób – beneficjentów pomocy społecznej i utrwalają się postawy roszczeniowe tego kręgu osób. Dlatego też potrzebą chwili jest opracowanie spójnych, całościowych, perspektywicznych programów polityki społecznej. Podstawowym narzędziem realizacji lokalnej polityki społecznej jest **strategia rozwiązywania problemów społecznych**. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (j.t. Dz. U. z 2015 poz. 163 ze zm.), który mówi: *„do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.”*

Zgodnie z art. 16b, ust 2, strategia rozwiązywania problemów społecznych zawiera w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się problemami społecznymi w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Działania będą kierowane głównie do środowisk pozostających na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów na lata 2016-2020 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego jej mieszkańców, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

2. Metoda opracowania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów na lata 2016-2020 przygotowana została zgodnie z ogólnymi warunkami stawianymi takim dokumentom. Umownie można ją podzielić na trzy główne części.

Pierwsza część przedstawia charakterystykę sytuacji społecznej Gminy wg stanu na dzień 31.12.2014 roku (w niektórych przypadkach dane dotyczą roku 2013 i 2015). Zawarto tutaj informacje istotne z punktu widzenia występujących na jej terenie problemów społecznych. Przeanalizowano strukturę demograficzną, sytuację na rynku pracy, stan gospodarki Gminy. Opisano również dostępne dla mieszkańców usługi społeczne tj. edukacja, kultura, ochrona zdrowia i pomoc społeczna. Charakterystyki tej dokonano w oparciu o:

- informacje uzyskane z Gminy Bytów i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bytowie,
- dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Bytowie,
- dane z Komendy Powiatowej Policji w Bytowie,
- dane z Głównego Urzędu Statystycznego,
- inne dane dostępne na stronach internetowych oraz w dokumentach strategicznych Gminy Bytów.

Charakterystykę sytuacji społecznej Gminy Bytów podsumowuje analiza SWOT.

Część drugą stanowi prognoza zmian problemów społecznych zidentyfikowanych w części diagnostycznej. Prognoza ta została podzielona na 2 zasadnicze części:

- prognozę demograficzną opracowaną w oparciu na *Prognozę dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050* opracowaną przez GUS, oraz
- prognozę zmian problemów społecznych na terenie Gminy w wyniku realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz działań organizacji i instytucji publicznych działających w zakresie pomocy społecznej (w tym działań MOPS w Bytowie), które będą miały na celu przeciwdziałanie i niwelowanie istniejących problemów.

Niniejsza prognoza stanowi podstawę do zdefiniowania konkretnych celów strategicznych i kierunków działań.

Część trzecia to formułowanie konkretnych celów strategicznych i kierunków działań niezbędnych do zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych występujących na terenie Gminy. W części tej określono również sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe ze wskazaniem źródeł finansowania określonych działań oraz wskaźników ich realizacji.

Strategia obejmuje okres do 2020 roku. Uzasadnieniem dla tak wybranego horyzontu czasowego jest z jednej strony specyfika procesów społecznych (skutki realizacji Strategii będą widoczne dopiero w dłuższym okresie czasu), z drugiej zaś strony konieczność dostosowania Strategii do innych dokumentów programowych na szczeblu krajowym i wojewódzkim.

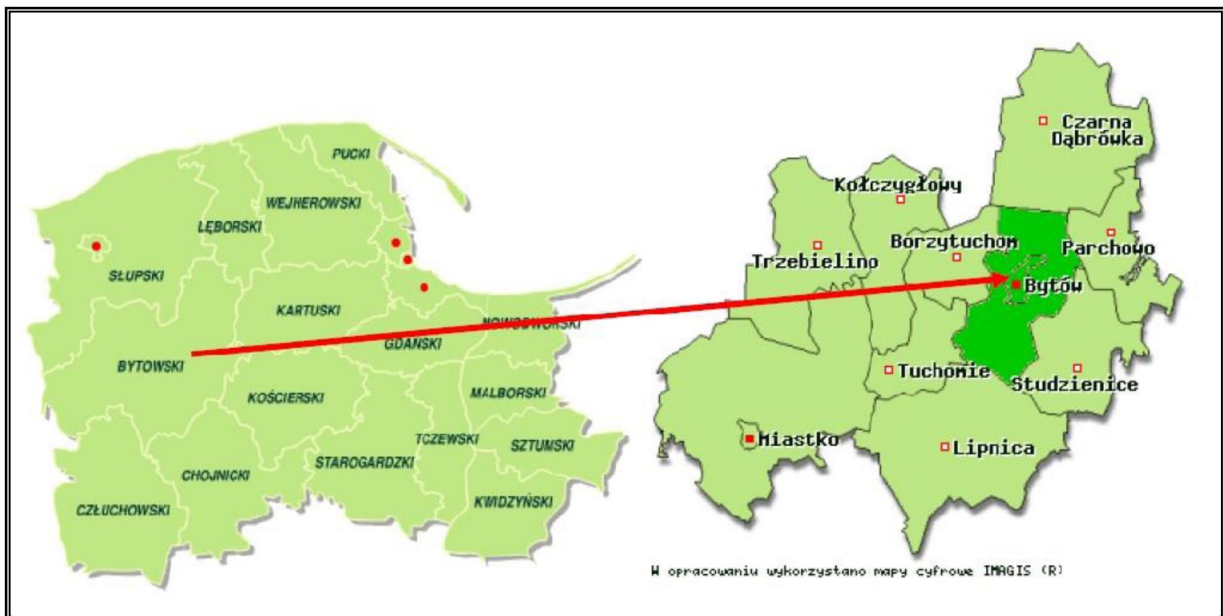
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Bytów

3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej

3.1.1. Charakterystyka ogólna gminy Bytów

Gmina Bytów zlokalizowana jest w powiecie bytowskim, w zachodniej części województwa pomorskiego. Niniejsza jednostka samorządu terytorialnego zajmuje powierzchnię 197,44 km² i składa się z miasta Bytów oraz 15 sołectw. Przez jej teren przepływają rzeki Boruja, Bytowa i Krępa. Krajobraz Gminy urozmaicają również malownicze jeziora lobeliowe, a także lasy, które zajmują około 40% jej powierzchni.

Rysunek 1. Położenie gminy Bytów na tle powiatu bytowskiego i województwa pomorskiego

Źródło: www.zpp.pl

Gmina graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminą Czarna Dąbrówka
- od południa z gminą Lipnica
- od wschodu z gminami Parchowo i Studzienice
- od zachodu z gminami Tuchomie i Borzytuchom.

Gmina Bytów położona jest w odległości ok. 36 km od Kościerzyny, 43 km od Miastka, 55 km od Słupska, 55 km od Lęborka, 60 km od Chojnic i 93 km od Gdańska. Układ komunikacyjny Gminy stanowi droga krajowa nr 20 łącząca Starogard Szczeciński z Gdynią, a także sieć dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Na terenie gminy znajduje się także linia kolejowa 212 łącząca Lipusz z Korzybiem (obecnie przejezdna na trasie Bytów-Lipusz). Ponadto posiada ona czynny dworzec autobusowy, dzięki któremu istnieje możliwość połączenia z głównymi miastami województwa oraz całą Polską.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Bytów na lata 2015-2025

3.1.2. Demografia

LICZEBNOŚĆ GMINY Z PODZIAŁEM NA PŁEĆ

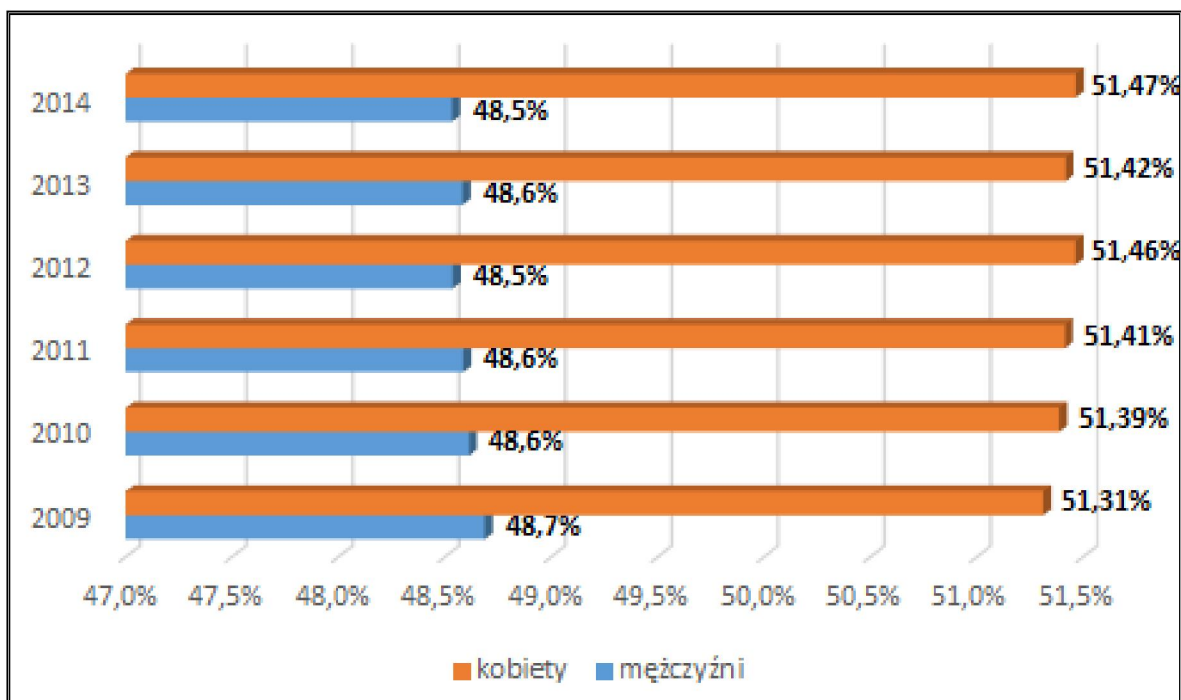
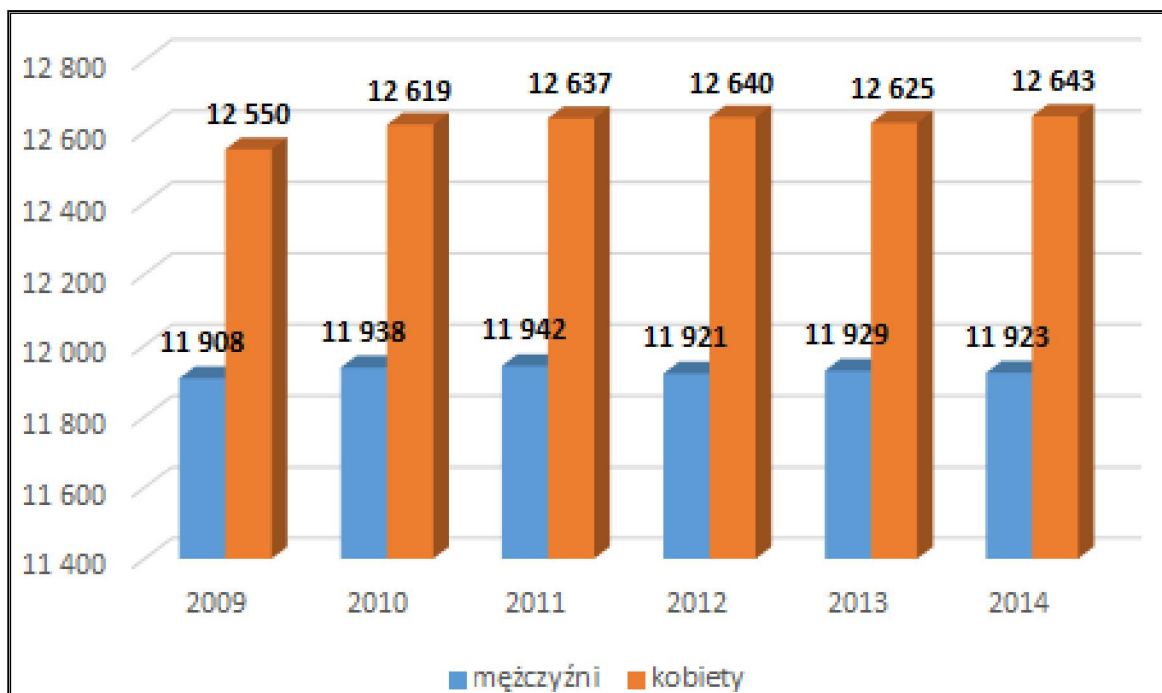
Liczba ludności na koniec 2014 roku wyniosła 24 566, z czego kobiety stanowiły 51,47%. W latach 2009-2014 liczba mieszkańców Gminy zwiększyła się o 0,44%.

Tabela 1. Liczebność gminy Bytów z podziałem na płeć

Wyszczególnienie	jedn. miary	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem							
ogółem	osoba	24 458	24 557	24 579	24 561	24 554	24 566
mężczyźni	osoba	11 908	11 938	11 942	11 921	11 929	11 923
	%	48,69%	48,61%	48,59%	48,54%	48,58%	48,53%
kobiety	osoba	12 550	12 619	12 637	12 640	12 625	12 643
	%	51,31%	51,39%	51,41%	51,46%	51,42%	51,47%

Źródło: Dane UM Bytów

Wykres 1. Struktura ludności Gminy Bytów według płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Bytów

STRUKTURA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

Najliczniejszą grupę wiekową w 2014 roku stanowiły osoby w wieku pomiędzy 30 a 34 rokiem życia. Następnymi w kolejności były osoby w wieku 25-29 lat, 35-39 lat, 55-59 lat, oraz 20-24 lata.

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Bytów w 2014 roku

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
0-4 lata	1 461	743	723
5-9 lat	1 479	772	707
10-14 lat	1 430	743	687
15-19 lat	1 459	750	709
20-24 lata	1 742	862	880
25-29 lat	2 077	1 027	1 050
30-34 lata	2 079	1 021	1 058
35-39 lat	1 909	927	982
40-44 lata	1 673	866	807
45-49 lat	1 387	660	727
50-54 lata	1 613	765	848
55-59 lat	1 835	896	939
60-64 lata	1 583	699	884
65-69 lat	1 108	530	578
70-74 lata	568	257	311
75-79 lat	558	231	327
80-84 lata	396	127	269
85 i więcej	209	47	162
Razem	24 566	11 923	12 643

Źródło: Dane UM Bytów

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Bytów została również przedstawiona w Tabeli 3 z podziałem na 3 grupy:

- grupa w wieku przedprodukcyjnym
- grupa w wieku produkcyjnym
- grupa w wieku poprodukcyjnym

Tabela 3. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2009	2010	2011	2012	2013	2014
w wieku przedprodukcyjnym							
Ogółem	Osoba	4 421	4 430	4 437	4 425	4 423	4 375
Mężczyźni	Osoba	2 281	2 269	2 281	2 285	2 300	2 258
Kobiety	Osoba	2 140	2 161	2 156	2 140	2 123	2 112
w wieku produkcyjnym							
Ogółem	Osoba	17 220	17 173	17 016	16 811	16 611	16 473
Mężczyźni	Osoba	8 748	8 786	8 724	8 610	8 529	8 473
Kobiety	Osoba	8 472	8 387	8 292	8 201	8 082	8 000
w wieku poprodukcyjnym							
Ogółem	Osoba	2 817	2 954	3 126	3 325	3 520	3 723
Mężczyźni	Osoba	879	883	937	1 026	1 100	1 192
Kobiety	Osoba	1 938	2 071	2 189	2 299	2 420	2 531

Źródło: Dane UM Bytów

Analizując dane zawarte w Tabeli 3 można stwierdzić, że najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym – około 67% populacji Gminy w 2014 roku. Natomiast ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła około 18%, a wieku poprodukcyjnym – około 15%.

W analizowanym okresie można zauważyć, że:

- liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym spadła w 2014 w stosunku do roku 2009 o 1,04%,
- liczba ludności w wieku produkcyjnym w analizowanym okresie systematycznie spadała, ostatecznie w roku 2014 roku była o 4,34% niższa niż w 2009 roku.
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w analizowanym okresie systematycznie rosła i w 2014 roku była o 32,16% wyższa niż w roku 2009.

Powyższe wnioski świadczą o starzeniu się społeczeństwa.

POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

W roku 2002 w Gminie dominowały osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 32,4% populacji Gminy. Kolejną pod względem liczebności grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym – 26,9% oraz osoby z wykształceniem średnim – 26,5%. Wykształcenie wyższe posiadało 8,3% osób, a policealne – 2,4%. Odsetek osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia wynosił – 3,5%.

Zauważalne jest zróżnicowanie wykształcenia mieszkańców ze względu na płeć. Wśród kobiet z terenu Gminy wyższy niż u mężczyzn był odsetek osób z wykształceniem wyższym, policealnym, średnim, podstawowym oraz podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia, zaś zdecydowanie niższy odsetek osób z wykształceniem zawodowym.

Tabela 4. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Bytów

Rodzaj wykształcenia	Ogółem		Mężczyźni	Kobiety
	Liczba osób	Udział %		
Wyższe	1 570	8,3%	636	934
Policealne	462	2,4%	139	323
Średnie razem	5 020	26,5%	1 989	3 031
Zasadnicze zawodowe	5 095	26,9%	3 348	1 747
Podstawowe ukończone	6 148	32,4%	2 758	3 390
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	671	3,5%	329	342

Źródło: Dane GUS Narodowy Spis Powszechny 2002

Przedstawione wyżej dane dotyczą wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku i nie odzwierciedlają aktualnej sytuacji. Należy założyć, iż obecnie na terenie Gminy, podobnie jak i w całym kraju, liczba osób z wykształceniem wyższym jest nieco większa. Potwierdzeniem tego są dane GUS dotyczące wykształcenia mieszkańców powiatu bytowskiego ze spisu powszechnego przeprowadzonego w 2002 i 2011 roku zawarte w Tabeli 5.

Zgodnie z danymi przedstawionymi w Tabeli 5, widoczny jest wzrost liczby osób z powiatu bytowskiego o wykształceniu wyższym - wskaźnik jest równy 80,1%. Wzrosła też liczba mieszkańców z wykształceniem średnim – wzrost o 17,7%. Zauważalny jest również spadek liczby osób o wykształceniu podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia.

Tabela 5. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu bytowskiego

Rodzaj wykształcenia	2002	2011	Zmiana % 2011/2002
Wyższe	3 544	6 383	80,1%
Policealne	1 245	1 077	-13,5
Średnie razem	13 037	15 340	17,7%
Zasadnicze zawodowe	16 772	17 539	4,6%
Gimnazjalne	-	3 869	-
Podstawowe ukończone	23 330	15 497	-33,6%
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	2 557	1 020	-60,1%

Źródło: Dane GUS (Narodowy Spis Powszechny 2002, Narodowy Spis Powszechny 2011)

Coraz więcej osób z powiatu decyduje się również na podjęcie edukacji, o czym świadczą:

- wzrost liczby osób z wykształceniem wyższym o 80,1%,
- spadek liczby osób z wykształceniem policealnym o 13,5%,
- wzrost liczby osób z wykształceniem średnim o 17,7%,
- wzrost liczby osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym o 4,6%,
- spadek liczby osób z wykształceniem podstawowym o 33,6%,
- spadek liczby osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia o 60,1%.

Można zatem założyć, że sytuacja w Gminie kształtuje się podobnie.

PRZYROST NATURALNY

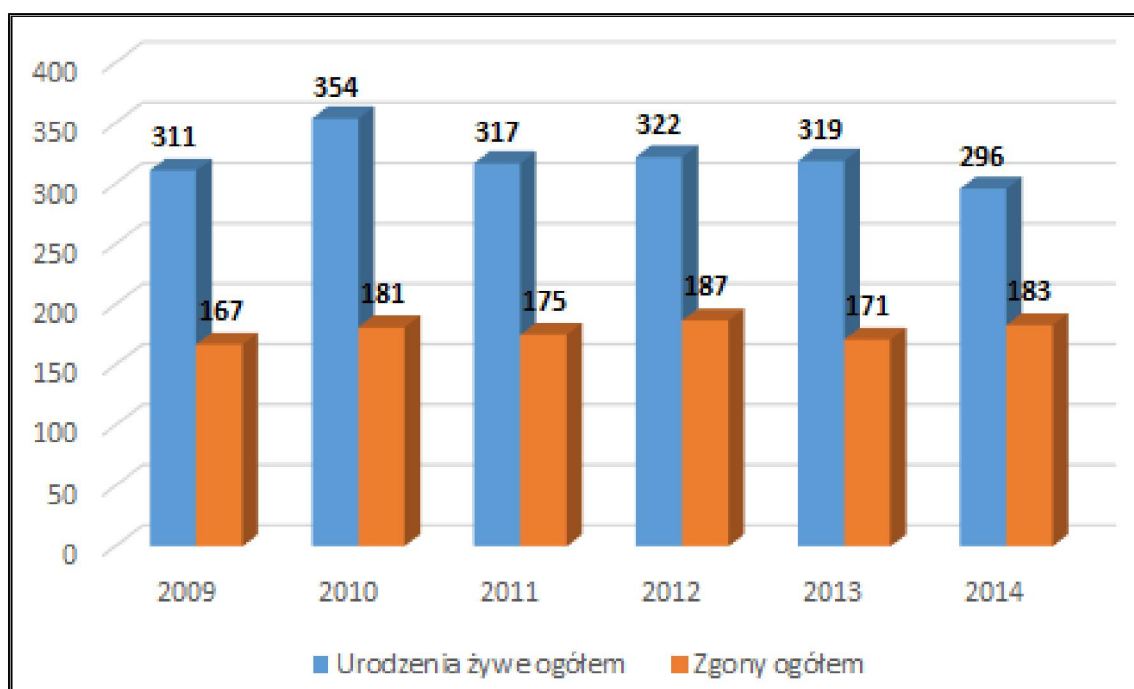
Przyrost naturalny na terenie Gminy w analizowanym okresie przyjmował wartości dodatnie. Oznacza to, że liczba urodzeń żywych znacznie przewyższała liczbę zgonów.

Tabela 6. Przyrost naturalny

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Urodzenia żywe ogółem	311	354	317	322	319	296
Zgony ogółem	167	181	175	187	171	183
Przyrost naturalny ogółem	144	173	142	135	148	113

Źródło: Dane UM Bytów

Wykres 2. Urodzenia żywe i zgony

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Bytów

3.1.3. Rynek pracy

Na terenie Gminy Bytów na koniec 2014 r. w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, prowadzonej przez Ministra Gospodarki zarejestrowanych było 1 669 podmiotów gospodarczych.

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w poniższej tabeli, w latach 2009 – 2014 liczba podmiotów gospodarczych na obszarze Gminy wahała się, ostatecznie w roku 2014 była o 4,64% wyższa niż w roku 2009.

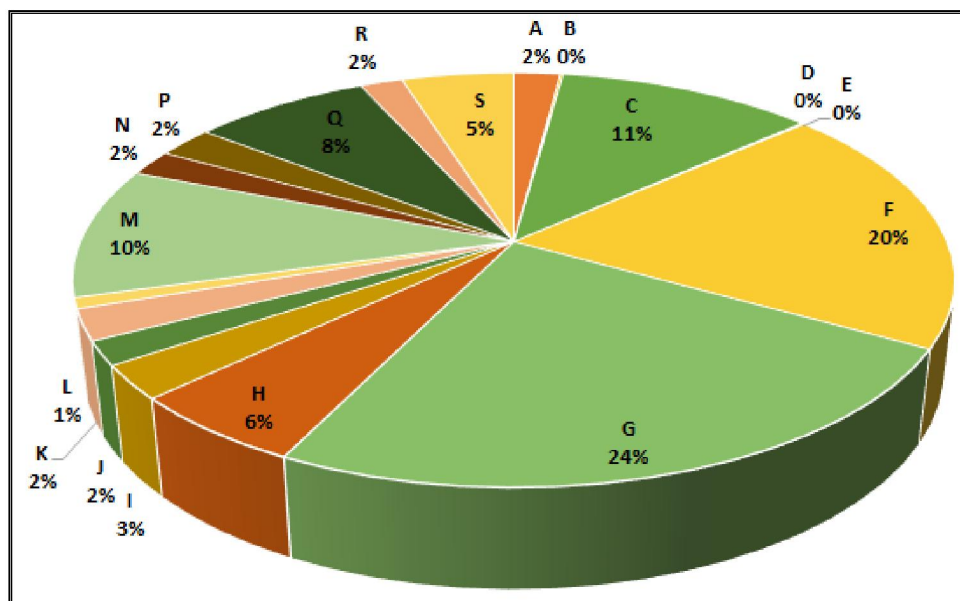
Tabela 7. Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Bytów w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba wpisów	1 595	1 626	1 603	1 615	1 627	1 669
Wpisy aktywne	1 495	1 528	1 449	1 446	1 441	1 474
Wpisy zawieszono	100	98	154	169	186	195

Źródło: Dane UM Bytów

Zgodnie z wykresem 3, działalność gospodarcza prowadzona na terenie Gminy koncentruje się głównie na handlu hurtowym i detalicznym – 24% wszystkich podmiotów gospodarczych. Ważnymi sekcjami są również budownictwo – 20%, przetwórstwo przemysłowe – 11% oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 10%.

Wykres 3. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Bytów w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Bytów

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	34
B	Górnictwo i wydobywanie	2
C	Przetwórstwo przemysłowe	188
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1
E	Dostawa wody.; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
F	Budownictwo	327
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	403
H	Transport i gospodarka magazynowa	95
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	44
J	Informacja i komunikacja	31
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	40
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	14
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	171
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	34
P	Edukacja	41
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	130
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	31
S	Pozostała działalność usługowa	82

Źródło: Dane UM Bytów

Na terenie Gminy działają przedsiębiorstwa, które zatrudniają setki pracowników i są niejednokrotnie jednymi z największych w regionie. Posiadają one mocne strony takie jak rozwój technologiczny, lokalny potencjał produkcyjny oraz wdrażanie nowych rozwiązań spełniających standardy europejskie. Dzięki temu firmy te są postrzegane jako odpowiedni partnerzy w interesach handlowych. Mniejsze firmy natomiast świadczą usługi zaspokajające potrzeby mieszkańców i turystów. W północnej części miasta znajduje się obszar przemysłowy. Według zapisów studium, jest to teren produkcyjno-składowy, na którym przewiduje się nowe inwestycje. Możliwy jest więc rozwój dotychczasowych podmiotów gospodarczych, a także powstanie nowych.

Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą, jako osoby fizyczne i w formie spółki cywilnej działają głównie w sektorach handlu, budownictwa, przetwórstwa przemysłowego, działalności profesjonalnej, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej oraz transportu.

3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa

Według danych GUS, ogółem w 2013 roku na terenie Gminy znajdowały się 7 484 mieszkania, o łącznej powierzchni użytkowej 560 118 m².

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Bytów

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
mieszkania	mieszk.	6 922	6 993	7 276	7 348	7 391	7 484
izby	izba	27 689	28 087	29 556	29 882	30 082	30 421
powierzchnia użytkowa	m ²	505 081	514 452	539 604	546 744	551 040	560 118

Źródło: Dane GUS

Stopień wyposażenia budynków w instalacje techniczno - sanitarne jest dobry. Większość mieszkań posiada dostęp do podstawowych instalacji, tj. wodociągu, łazienki oraz centralnego ogrzewania. Nieco gorzej kształtuje się sytuacja w przypadku gazu sieciowego.

Na 7 484 mieszkań w 2013 roku:

- 99,9% mieszkań było podłączonych do wodociągu
- 99,9% mieszkań było wyposażonych w łazienkę
- 84,5% mieszkań posiadało centralne ogrzewanie
- 65,6% mieszkań było podłączonych do gazu sieciowego

Tabela 9. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
wodociąg	99,5%	99,5%	99,6%	99,6%	99,6%	99,6%
łazienka	93,9%	93,9%	96,8%	96,8%	96,8%	96,9%
centralne ogrzewanie	80%	79,9%	84,1%	84,2%	84,2%	84,5%
gaz sieciowy	63,4%	64,4%	65,8%	65,5%	65,5%	65,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zadaniem własnym gminy jest tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali socjalnych mieszkańcom o niskich dochodach. Lokale socjalne służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych osobom o niskich dochodach nie posiadających tytułu prawnego do lokalu oraz dla osób eksmitowanych na podstawie wyroku sądowego.

Gmina dysponuje 53 lokalami socjalnymi. Lokale socjalne przydzielane są zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej z dnia 12 czerwca 2002 roku w sprawie przyjęcia do realizacji „Zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy w tym zasad i kryteria wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy” (Dziennik Urzędowy Województwa Pomorskiego z 2002 r. Nr 52, poz.1265 i z 2013 r. poz. 2049) oraz na podstawie wyroku Sądu o eksmisję z przyznanym prawem do lokalu socjalnego.

Ponadto Urząd Miejski ma obowiązek utrzymania stałej rezerwy na zaspokojenie potrzeb rodzin, których dotknęło zdarzenie losowe, klęski żywiołowe i na czas remontów kapitalnych mieszkań będących w zasobach gminy.

Gmina dysponuje małą ilością lokali socjalnych w stosunku do istniejących potrzeb.

3.1.5. Służba zdrowia

Na terenie Gminy opiekę medyczną dla mieszkańców zapewnia kilkanaście placówek medycznych, które oferują usługi w oparciu o kontrakty zawarte z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Najistotniejszym podmiotem zapewniającym opiekę medyczną na poziomie podstawowym i specjalistycznym jest Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Powiatu Bytowskiego Spółka z o.o. mający swoją siedzibę w Bytowie przy ul. Lęborskiej 13.

Szpital Powiatu Bytowskiego, jako podmiot działalności leczniczej udziela świadczeń zdrowotnych służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia oraz innych

działalności medycznych wynikających z procesu leczniczego lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonania.

Realizuje zadania obejmujące udzielanie świadczeń zdrowotnych, a w szczególności:

- 1) udzielanie świadczeń zdrowotnych w razie wypadku, urazu, nagłego zachorowania, lub nagłego pogorszenia stanu zdrowia z zagrożeniem życia,
- 2) profesjonalną stacjonarną opiekę medyczną, obejmującą leczenie i pielęgnację chorych,
- 3) badanie i udzielanie porad lekarskich w siedzibach poradni, a także w miejscu przebywania osoby potrzebującej tego typu pomocy,
- 4) opiekę nad kobietą ciężarną, porodem i położeniem oraz nad noworodkiem,
- 5) udzielanie świadczeń stacjonarnych i ambulatoryjnych w tym zabiegowych,
- 6) wykonywanie czynności z zakresu rehabilitacji leczniczej stacjonarnej i ambulatoryjnej, w tym domowej,
- 7) wykonywanie badań diagnostycznych,
- 8) leczenie,
- 9) opiekę paliatywną,
- 10) wykonywanie szczepień ochronnych,
- 11) szerzenie oświaty zdrowotnej,
- 12) orzecznictwo o czasowej niezdolności do pracy i stanie zdrowia,
- 13) promocja zdrowia,
- 14) transport sanitarny.

Opieka zdrowotna, w ramach poszczególnych świadczeń medycznych realizowana jest również w:

- 12 niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej;
- 11 gabinetach prywatnej praktyki lekarskiej prowadzonej przez lekarzy ogólnych;
- 25 gabinetach prywatnej praktyki lekarskiej prowadzonych przez lekarzy specjalistów;
- 18 gabinetach indywidualnych praktyk pielęgniarskich i położnych;
- 23 prywatnych gabinetach stomatologicznych.

Na terenie Gminy funkcjonuje również siedem aptek.

3.1.6. Edukacja

Na terenie Gminy funkcjonuje pięć żłobków, osiem przedszkoli oraz jeden punkt przedszkolny. Niniejsze placówki zapewniają opiekę nad najmłodszymi mieszkańcami i umożliwiają rodzicom, a zwłaszcza młodym matkom powrót na rynek pracy. Na koniec 2014 roku do niniejszych placówek uczęszczało 955 dzieci.

ŻŁOBKI:

1. Żłobek „Jaś i Małgosia”, ul. gen. Władysława Sikorskiego 47, 77-100 Bytów;
2. Żłobek Nr 68 Pozytywnych Inicjatyw w Bytowie, ul. 1-Maja 5/1, 77-100 Bytów;
3. Żłobek „Przyjaciele Myszki Miki”, ul. Gdańska 49A/C/H1, 77-100 Bytów;
4. Żłobek Nr 66 Pozytywnych Inicjatyw w Rzepnicy, ul. Jana Styp-Rekowskiego 76, 77-100 Rzepnica;
5. Żłobek „Bolek i Lolek”, Udorpie 40, 77-100 Bytów.

PRZEDSZKOLA:

1. Przedszkole nr 1, ul. 1-Maja 17, 77-100 Bytów;
2. Przedszkole nr 2, ul. Jana Bauera 9, 77-100 Bytów;
3. Niepubliczne Przedszkole „Świętego Filipa” + oddział integracyjny, ul. św. Filipa 1, 77-100 Bytów;
4. Niepubliczne Przedszkole „Bolek i Lolek”, Udorpie 40, 77-100 Bytów;
5. Niepubliczne Przedszkole „Smyki”, ul. Szarych Szeregów 5, 77-100 Bytów;
6. Przedszkole Niepubliczne „Słoneczne Stacyjkowo”, ul. Słoneczna 22, 77-100 Bytów;
7. Przedszkole Niepubliczne „Miś Puchatek”, ul. gen. Ludwika Mierosławskiego 2, 77-100 Bytów;
8. Przedszkole Specjalne, ul. Jana Styp-Rekowskiego 5, 77-100 Bytów.

PUNKT PRZEDSZKOLNY:

1. Punkt Przedszkolny „Przyjaciele Myszki Miki”, Rzepnica, ul. Gen. Ludwika Mierosławskiego 86, 77-100 Bytów.

Na szkolnictwo podstawowe składa się siedem szkół, do których na koniec 2014 roku uczęszczało 1 865 dzieci.

SZKOŁY PODSTAWOWE:

1. Szkoła Podstawowa nr 1 w Bytowie, ul. Młyńska 11, 77-100 Bytów;
2. Szkoła Podstawowa nr 2 w Bytowie, ul. ks. dr. Bolesława B. Domańskiego 13, 77-100 Bytów;
3. Szkoła Podstawowa z oddziałami przedszkolnymi, 77-114 Gostkowo 20;
4. Szkoła Podstawowa z oddziałami przedszkolnymi, 77-132 Niezabyszewo 9;
5. Szkoła Podstawowa z oddziałami przedszkolnymi; Pomysk Wielki 45, 77-100 Bytów;
6. Szkoła Podstawowa z oddziałem przedszkolnym, 77-131 Rekowo 18;
7. Szkoła Podstawowa 3, ul. Jana Styp-Rekowskiego 5, 77-100 Bytów.

Na obszarze gminy Bytów funkcjonują 4 gimnazja.

GIMNAZJA:

1. Gimnazjum nr 1, ul. gen. Ludwika Mierosławskiego 7, 77-100 Bytów;
2. Gimnazjum nr 2, ul. gen. Władysława Sikorskiego 37, 77-100 Bytów;
3. Gimnazjum w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Bytowie, ul. Jana Styp-Rekowskiego 5, 77-100 Bytów;
4. Gimnazjum Mistrzostwa Sportowego w Bytowie, ul. gen. Ludwika Mierosławskiego 7, 77-100 Bytów.

Na terenie Gminy Bytów działają również inne placówki oświatowo – wychowawcze, wśród których należy wymienić:

1. Ochotniczy Hufiec Pracy, ul. Józefa Wybickiego 2, 77-100 Bytów. Jest to jednostka opiekuńczo – wychowawcza, nad którą nadzór sprawuje Minister Pracy i Polityki Społecznej. Jest to jednostka organizacyjna Pomorskiej Wojewódzkiej Komendy OHP. Placówka zapewnia przyuczenie do zawodu (gimnazjum z klasami przysposabiającymi do zawodów). Na chwilę obecną uczestnicy uczą się w Gimnazjum Nr 1, Oddział Przysposabiający do Pracy (130 uczniów).

Szkolnictwo ponadgimnazjalne w gminie tworzą cztery publiczne zespoły szkół, do których na koniec 2014 roku uczęszczało 1 705 uczniów oraz dwie szkoły posiadające uprawnienia szkół publicznych, wpisane do rejestru szkół i placówek niepublicznych Starostwa Powiatowego w Bytowie.

Edukacja na poziomie ponadgimnazjalnym prowadzona jest przez powiat bytowski.

SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE DLA MŁODZIEŻY:

1. Zespół Szkół Ogólnokształcących, ul. Gdańska 57, 77-100 Bytów;
2. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, ul. gen. Władysława Sikorskiego 35, 77-100 Bytów;
3. Zespół Szkół Ekonomiczno-Usługowych, ul. Hieronima Derdowskiego 3, 77-100 Bytów;
4. Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 2 oraz Szkoła Przystosowująca do Pracy (przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym), ul. Jana Styp-Rekowskiego 5, 77-100 Bytów;
5. Szkoła Zawodowa, ul. Miła 26, 77-100 Bytów;
6. Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego w Bytowie, ul. gen. Władysława Sikorskiego 35.

PLACÓWKI OŚWIATOWE – PUBLICZNE:

1. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ul. Gdańska 57, 77-100 Bytów;
2. Powiatowe Centrum Edukacji Zawodowej w Bytowie, ul. Młyńska 8, 77-100 Bytów;
3. Państwowa Szkoła Muzyczna I i II Stopnia w Słupsku/ Filia w Bytowie, ul. gen. Ludwika Mierosławskiego 7 (przy Gimnazjum Nr 1).

PLACÓWKI OŚWIATOWE – NIEPUBLICZNE:

1. Prywatne Centrum Edukacyjne „Marmołowski”, ul. 11 Listopada 1 w Bytowie;
2. Ośrodek Kształcenia Zawodowego, ul. Prosta 8 w Bytowie;
3. Prywatny Ośrodek Nauki w Bytowie, ul. 1-Maja 7;
4. Usługi Szkoleniowe w Bytowie, ul. 1-Maja 7;
5. Centrum Szkoleń Specjalistycznych „Leśnik”, Sarniak 1, 77-100 Bytów;
6. KNOWLEDGE CENTRE, ul. Józefa Wybickiego 2, 77-100 Bytów;
7. Centrum Szkoleń Specjalistycznych BRS Robert Chirk, Pomysk Mały 27 c, 77-121 Pomysk Mały.

Stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie kształcenia do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia, czyli tak zwany współczynnik skolaryzacji (brutto) w okresie 2008-2013 przedstawia Tabela 10.

Tabela 10. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
szkoły podstawowe	100,40%	100,00%	95,10%	97,18	96,18%	99,02%
gimnazja	114,56%	114,91%	112,03%	111,30	109,53%	108,07%

Źródło: Dane GUS

W niektórych z analizowanych lat, współczynnik skolaryzacji w placówkach szkolnych na terenie Gminy był wyższy niż 100%. Takie wartości wskaźnika wynikają z faktu, że do szkół uczęszczają dzieci i młodzież spoza terenu Gminy.

Na terenie Gminy funkcjonuje system wsparcia materialnego rodzin, znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. System tego rodzaju pomocy materialnej nie tylko wyrównuje szanse edukacyjne dzieci i młodzieży, ale także zapewnia odpowiednie warunki do życia i rozwoju najmłodszym członkom społeczeństwa, zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Uczniowie znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej i rodzinnej mogą ubiegać się o stypendia szkolne oraz o zasiłek szkolny.

STYPENDIUM SZKOLNE - kwestie z tym związane reguluje ustawa z dnia 7 września 1991 r. systemie oświaty oraz uchwała nr IX/69/2011 Rady Miejskiej w Bytowie z dnia 29.06.2011 r. Stypendium może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie. Na szczególne uwzględnienie zasługują rodziny dotknięte problemem bezrobocia, niepełnosprawności, ciężkiej lub długotrwałej choroby, wielodzietności, braku umiejętności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, alkoholizmu lub narkomanii, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Stypendium szkolne przyznawane jest uczniowi znajdującemu się w trudnej sytuacji materialnej, u którego w rodzinie dochód na jedną osobę aktualnie nie przekracza 514 zł. Wysokość stypendium szkolnego ustala się biorąc pod uwagę sytuację materialną uczniów i ich rodzin oraz inne istotne okoliczności

ZASIŁEK SZKOLNY - przyznaje się uczniowi, który znajduje się w przejściowo trudnej sytuacji materialnej, wynikającej ze zdarzenia losowego. Zdarzeniami losowymi dającymi podstawę do przyznania zasiłku są przykładowo:

- śmierć rodziców lub opiekunów prawnych wspólnie zamieszkujących;
- ciężki wypadek ucznia, powodujący uszczerbek na zdrowiu;
- nagła lub nieuleczalna choroba ucznia lub rodzica;
- klęska żywiołowa;
- pożar, włamanie lub zalanie mieszkania;

- utrata pracy przez rodziców;
- inne okoliczności powodujące przejściowo trudną sytuację ucznia i utrudniające naukę.

Zasilek szkolny może być przyznany w formie świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym lub w formie pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym.

WYPRAWKA SZKOLNA – w roku szkolnym 2015/2016 na terenie Gminy realizowany jest rządowy program pomocy uczniom pn. „Wyprawka szkolna”, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników i materiałów edukacyjnych. Pomoc w ramach tego programu przyznawana jest na podstawie kryterium dochodowego i poza kryterium dochodowym.

W rodzinach o niskich dochodach, borykających się z problemami finansowymi, potrzebne są różnorodne formy wsparcia, w tym również materialnego, zapobiegające wykluczeniu społecznemu i życiu w ubóstwie. Należy stwierdzić, że Gmina zapewnia niezbędne materialne formy pomocy, które umożliwiają właściwy rozwój i możliwość kształcenia najmłodszych mieszkańców.

3.1.7. Kultura i sport

KULTURA

Zadania z zakresu kultury i sportu realizują następujące placówki:

- Bytowskie Centrum Kultury;
- Muzeum Zachodnio - Kaszubskie w Bytowie;
- Muzeum Szkoły Polskiej w Płotowie;
- Wieża dawnego kościoła św. Katarzyny w Bytowie;
- Biblioteka Miejska;
- Bytowski Zamek;
- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka Filia w Bytowie.

Bytowskie Centrum Kultury od okresu powojennego do roku 2007 funkcjonowało jako miejski lub powiatowy dom kultury. W 2007 roku na mocy Uchwały Rady Miejskiej utworzone zostało w wyniku połączenia z Zarządem Kompleksu Zamkowego. Jest instytucją oświatowo-wychowawczą, której celem jest ochrona dziedzictwa i upowszechnianie kultury, organizacja interesujących form spędzania wolnego czasu mieszkańców, a także nakłanianie ich do

aktywnego uczestnictwa w kulturze. Bytowskie Centrum Kultury prowadzi zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych rozwijających zainteresowania artystyczne w ramach m.in.: sekcji muzycznej, plastycznej, teatralnej, tanecznej, wokalne i literackiej. Placówka posiada salę widowiskową wyposażoną w cyfrowe projektory filmowe dzięki czemu istnieje możliwość organizacji imprez kulturalnych, koncertów, spektakli i przedstawień teatralnych. Sala wykorzystywana jest również jako sala kinowa.

Biblioteka Miejska początki biblioteki datuje się na 1946 rok kiedy powstała Powiatowa Centrala Biblioteczna, zajmująca się organizowaniem punktów bibliotecznych i szkoleniem kadry bibliotecznej. W skład instytucji wchodzi biblioteka główna, jedna filia, a także pięć punktów bibliotecznych. W zbiorach biblioteki, który na koniec roku 2013 wynosił 64 660 woluminów, znajdują się pozycje z zakresu literatury pięknej, popularnonaukowej, lektury szkolne, książki dla dzieci i młodzieży oraz czasopisma. Zbiór ten został uzyskany dzięki m.in.: darom czytelników, dofinansowaniu organizatora jednostki, dofinansowaniu Biblioteki Narodowej i środkom powiatowym. W bibliotece możliwy jest dostęp do Internetu, skanera, ksero i wydruków komputerowych. Placówka podejmuje działania, których zadaniem jest upowszechnianie czytelnictwa, takie jak: spotkania autorskie, konkursy literackie, lekcje biblioteczne, przeglądy nowości wydawniczych.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, Filia w Bytowie jest to specjalistyczna biblioteka resortu edukacji. Księgozbiór obejmuje pozycje z zakresu pedagogiki, psychologii, socjologii, literatury pięknej, popularnonaukowej i lektur szkolnych. Do dyspozycji czytelników udostępniony jest również zbiór czasopism naukowych oraz filmów dydaktycznych i popularnonaukowych. Placówka zajmuje się także organizacją spotkań literackich, konkursów i wystaw.

Muzeum Zachodnio-Kaszubskie instytucja działa od roku 1972 na terenie zamku. Zajmuje trzy budowle: Dom Zakonny, Basztę Młyńską i Basztę Prochową. Muzeum podzielone jest na dwa działy: etnograficzny i artystyczno-historyczny. Składa się z piętnastu sal wystawowych o łącznej powierzchni 900 m². W zbiorach etnograficznych znajduje się 4000 eksponatów m.in.: narzędzia, wyroby rzemieślnicze, meble, sprzęt gospodarstwa domowego, a także elementy wystroju pomieszczeń. Znajdują się tam również kolekcje współczesnej sztuki ludowej takie jak prace cenionych kaszubskich artystów. W dziale artystyczno-historycznym można zobaczyć zabytki, pamiątki i dokumenty związane z historią ziemi bytowskiej m.in.: rzemiosło artystyczne, obrazy, szaty liturgiczne, broń i uzbrojenie. W 2013 roku muzeum zorganizowało piętnaście wystaw czasowych, które zobaczyło 26 261 osób.

Oddział muzeum znajduję się w **wieży dawnego kościoła św. Katarzyny** znajdują się tam ekspozycje o charakterze historycznym, w których skład wchodzi:

- „*Pradzieje ziemi bytowskiej – archeologiczna opowieść o przeszłości*” (prezentuje m.in.: broń ze wszystkich epok, ozdoby i ceramikę)
- „*Pamiętki przeszłości Bytowa miasta na Pomorzu*” (prezentuje m.in.: rzemiosło i eksponaty związane z organizacjami cechowymi, pieniądz i broń)
- „*Dzieje kościoła św. Katarzyny w Bytowie*” (prezentuje m.in.: XVIII wieczną skarbonkę, zbiór orantów i starodruki biblii).

Z początkiem 2013 roku został wprowadzony zintegrowany bilet wstępu, dzięki któremu istnieje możliwość zwiedzania ekspozycji zamkowych oraz prezentowanych w oddziale Historii Miasta.

Kolejnym oddziałem Muzeum Zachodnio-Kaszubskiego jest **Muzeum Szkoły Polskiej w Płotowie** założone w 1979 roku. Prezentuje ono dokumenty z okresu walki Kaszubów o polską kulturę, mowę ojczystą oraz prawa narodowe. Zbiory zawierają m.in.: dokumenty dotyczące działalności szkół polskich w powiecie bytowskim. Placówka organizuje corocznie kilka ekspozycji czasowych prezentujących zbiory etnograficzne, historyczne, a także artystyczne.

Do najważniejszy imprez cyklicznych, odbywających się na terenie Gminy należy zaliczyć:

- **Dni Bytowa** – organizowane od 1994 w miesiącu lipcu. Odbywają się na terenie całego miasta w formie koncertów, zawodów sportowych, przedstawień teatralnych i konkursów.
- **Koncerty Kameralne „Muzyka na Zamku”** – obejmują koncerty muzyki poważnej. Organizowane są w miesiącach styczeń – maj i październik – grudzień przez Bytowskie Centrum Kultury i Muzeum Zachodnio - Kaszubskie przy współpracy z Akademią Muzyczną w Gdańsku.
- **BytOOFsky Festiwal** – spotkania artystyczne organizowane we wrześniu na terenie całego miasta. Obejmują plenerowe przedstawienia teatralne, koncerty, spotkania artystyczne, warsztaty w szkołach, spotkania autorskie, seminaria i wystawy.
- **Festiwal Piosenki ”Wschodami Gwiazd”** – organizowany dla dzieci i młodzieży w maju przez Bytowskie Centrum Kultury.
- **Przegląd Twórczości Kaszubskiej Dzieci i Młodzieży** – organizowany w miesiącach marzec – czerwiec przez bytowski oddział Zrzeszenia Kaszubsko - Pomorskiego, obejmujący konkursy recytatorskie, prac plastycznych i zespołów wokalnie-tanecznych.

- **Kaszubska Sobota** – organizowana w lipcu przez Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, poświęcona twórczości ludowej.
- **Bytowska Warta** – organizowana w lipcu przez bytowskie koło Związku Ukraińców w Polsce. Poświęcona jest kulturze ukraińskiej.
- **Jarmark Pomorski** – organizowany w lipcu przez Fundację Partnerstwo Dorzecze Słupi oraz Bytowskie Centrum Kultury, mający na celu promocję kuchni, produktów regionalnych oraz twórców ludowych.
- **Pomorski Konkurs Sygnałów i Muzyki Myśliwskiej na Zamku w Bytowie** – organizowany przez Stowarzyszenie Przyjaciół Muzyki i Kultury Łowieckiej przy udziale Bytowskiego Centrum Kultury.

Na terenie Gminy funkcjonują także liczne stowarzyszenia i związki działające w obszarze pomocy społecznej, wśród których należy wymienić m.in.:

- Polski Związek Niewidomych, Okręg Pomorski w Gdańsku, Koło Powiatowe w Bytowie;
- Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii Oddział Terenowy w Bytowie;
- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Pomóż Mi”;
- Stowarzyszenie „Jesteśmy”;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Uzależnionych i Umierających „OSIEM”;
- Stowarzyszenie „NAZARET” im. Św. Filipa Neri;
- Fundacja Sprawni Inaczej;
- Stowarzyszenie Kobiet Na Rzecz Kobiet i Rodziny;
- Związek Inwalidów RP Oddział Bytów;
- Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych;
- Towarzystwo Przyjaciół Wilna i Grodna Oddział „Kresowian w Bytowie”;
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Bytów.

SPORT

Infrastrukturę sportową na terenie Gminy tworzą przede wszystkim:

1. **Kompleks Basenowo-Rekreacyjny w Bytowie**, który obejmuje takie obiekty jak:
 - ✓ basen sportowy,
 - ✓ basen rekreacyjny,
 - ✓ widownię na 124 miejsca siedzące oraz trzy stanowiska dla osób niepełnosprawnych,
 - ✓ pomieszczenia odnowy biologicznej,

- ✓ fitness z siłownią oraz solarium,
 - ✓ pomieszczenia handlowo-usługowe,
 - ✓ plac parkingowy;
- 2. Stadion miejski, który obejmuje:**
- ✓ boisko główne – z nawierzchnią trawiastą,
 - ✓ boisko boczne – z nawierzchnią sztuczną,
 - ✓ trybuny dzielące się na sektory;
- 3. Kompleksy boisk „Orlik 2012” znajdujące się przy:**
- ✓ Szkole Podstawowej nr 2 w Bytowie,
 - ✓ Zespole Szkół Ogólnokształcących w Bytowie,
 - ✓ Gimnazjum nr 1 w Bytowie;
- 4. Sale sportowe znajdujące się przy:**
- ✓ Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Bytowie,
 - ✓ Zespole Szkół Ekonomiczno-Usługowych,
 - ✓ Szkole Podstawowej nr 2;
- 5. Boisko wielofunkcyjne przy Szkole Podstawowej nr 1;**
- 6. Kompleks boisk składający się z boiska do piłki nożnej, koszykówki i tenisa przy ul. Naruszewicza w Bytowie.**

Na terenach wiejskich infrastrukturę sportowo-rekreacyjną tworzą sale gimnastyczne usytuowane przy szkołach. Ponadto na obszarze całego miasta, poszczególnych sołectw i wsi znajdują się place zabaw i dobrze wyposażone zielone siłownie.

Sport i rekreacja kształtują wiele pozytywnych cech charakteru i osobowości. Odpowiednie zaplecze techniczne oraz organizacje wspierające rozwój sportu stanowić będą dodatkową możliwość spędzenia wolnego czasu, co może także wpłynąć na wysoką jakość życia mieszkańców.

3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie

Placówką realizującą zadania pomocy społecznej na terenie Gminy jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest jednostką organizacyjną Gminy Bytów. Siedziba MOPS znajduje się przy ul. Miłej 26a, 77-100 Bytów. Obecnie w ośrodku zatrudnionych jest 30 pracowników.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej Ośrodek realizuje następujące zadania:

1. zadania własne Gminy o charakterze obowiązkowym:

- a) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- b) sporządzanie, zgodnie z art. 16a, oceny w zakresie pomocy społecznej,
- c) udzielania schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- d) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- g) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- h) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego
- i) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- j) praca socjalna,
- k) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- l) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
- m) dożywianie dzieci,
- n) sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- o) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- p) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- q) sporządzanie sprawozdawczości i przekazywanie jej województwu, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,

- r) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- s) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- t) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o oświadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,

2. zadania własne gminy:

- a) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- b) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- c) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- d) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- e) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

3. zadania zlecone z zakresu administracji rządowej:

- a) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- b) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłęską żywnościową lub ekologiczną,
- c) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- d) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych także udzielanie schronienia posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a,
- f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnianie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- g) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Świadczenia z pomocy społecznej obejmują:

1. świadczenia pieniężne:

- a) zasiłek stały,
- b) zasiłek okresowy,
- c) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- d) zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- e) pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- f) świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- g) wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd;

2. świadczenia niepieniężne:

- a) praca socjalna,
- b) bilet kredytowy,
- c) składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- d) składki na ubezpieczenia społeczne,
- e) pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- f) sprawianie pogrzebu,
- g) poradnictwo specjalistyczne,
- h) interwencja kryzysowa,
- i) schronienie,
- j) posiłek,
- k) niezbędne ubranie,
- l) usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- m) specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- n) mieszkanie chronione,
- o) pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- p) pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych,

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie udziela pomocy na podstawie kryteriów okolicznościowych i dochodowych, opisanych poniżej.

Kryteria okolicznościowe (art. 7 ustawy o pomocy społecznej):

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1. ubóstwa;
2. sieroctwa;
3. bezdomności;
4. bezrobocia;
5. niepełnosprawności;
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7. przemocy w rodzinie;
- 7a. potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
8. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
9. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
10. trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
11. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
12. alkoholizmu lub narkomanii;
13. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
14. klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Kryteria dochodowe (art. 8 ustawy o pomocy społecznej):

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, przysługuje

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 634 zł, zwanej dalej „kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej”,
- osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 514 zł, zwanej dalej „kryterium dochodowym na osobę w rodzinie”,
- rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie zwanej dalej „kryterium dochodowym rodziny” – przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych powyżej w art. 7 pkt 2–15 lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej.

Należy zaznaczyć, że Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć kwoty, uprawniające do zasiłków okresowego i celowego.

W przypadku przyznawania pomocy finansowej w formie zasiłku stałego, zasiłku okresowego oraz zasiłku celowego, bierze się pod uwagę kryteria przedstawione poniżej.

Zasiłek stały przysługuje:

- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek celowy

W celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej może być przyznany zasiłek celowy.

- Zasiłek celowy może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.
- Osobom bezdomnym i innym osobom niemającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne.
- Zasiłek celowy może być przyznany w formie biletu kredytowanego.
- Zasiłek celowy może być przyznany również w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego.
- Zasiłek celowy może być przyznany również osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Specjalny zasiłek celowy, zasiłek okresowy i pomoc rzeczowa

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany:

- specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, który nie podlega zwrotowi;
- zasiłek okresowy, zasiłek celowy lub pomoc rzeczowa, pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku lub wydatków na pomoc rzeczową.

Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze

- Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych.
- Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie zamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.
- Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
- Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.
- Należy podkreślić, że Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

Inną formą wsparcia rodzin o najniższych dochodach i zagrożonych wykluczeniem społecznym jest dożywianie dzieci. Zgodnie z wieloletnim programem wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014–2020, przyjętym Uchwałą Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r., do zadań gminy należy:

1. koordynowanie Programu w gminie;
2. przyznawanie wynikającej z Programu pomocy za pośrednictwem kierownika ośrodka pomocy społecznej;
3. przekazywanie kwartalnej informacji o realizacji Programu w gminie do właściwego wojewody.

Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych.

Ze środków przekazywanych w ramach Programu gmina udziela wsparcia osobom spełniającym warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz spełniającym kryterium dochodowe w wysokości 150% kryterium, o którym mowa w art. 8 ww. ustawy. Ze środków przekazanych gminie z Programu udziela się wsparcia w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych, w szczególności:

- dzieciom do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej,
- uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej,
- osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w szczególności osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym lub niepełnosprawnym

W 2014 roku świadczenia w ramach zadań własnych zostały przyznane łącznie 3 735 osobom, które wchodziły w skład 3 745 rodzin. Z powyższej liczby, 549 osobom udzielono pomocy w postaci pracy socjalnej. Szczegółowy wykaz świadczeń społecznych przyznanych w 2014 roku przez MOPS w Bytowie przedstawia Tabela 11.

**Tabela 11. Świadczenia społeczne w ramach zadań własnych Gminy Bytów
(stan na dzień 31.12.2014 r.)**

Formy pomocy	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe ogółem, w tym:	123	1 167	480 230	120	193
- przyznany dla osoby samotnie gospodarującej	88	853	390 664	88	88
- pozostającej w rodzinie	37	314	89 566	33	107
Zasiłki okresowe ogółem, w tym:	477	2 315	776 421	465	1 324
- środki własne	465	2 075	32 489	393	1 281
Dotacja	477	2 315	743 932	465	1 281
Przyznane z powodu bezrobocia	374	1 763	608 958	365	1 071
Przyznane z powodu	62	169	43 741	61	188

Formy pomocy	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
niepełnosprawności					
Posiłek, w tym:	531	71 711	369 072	322	1 160
- dzieci	426	55 070	263 476	232	1 054
Usługi opiekuńcze ogółem	21	9 605	93 480	20	37
Sprawienie pogrzebu, w tym:	1	1	1 600	1	1
- osobom bezdomnym	1	1	1 600	1	1
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	638	1 219	496 157	619	1 719
Praca socjalna	-	-	-	549	1 534
Udzielenie schronienia	6	206	5 306	4	6
Skierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca Gminy w tym domu	7	69	150 134	7	7
Razem	3 734	148 853	4 546 826	3 745	11 052

Źródło: Dane MOPS w Bytowie

W Tabeli 12 przedstawiono dane dotyczące rodzaju i skali pomocy społecznej udzielonej przez MOPS. Najliczniejszą grupę beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez MOPS w Bytowie w 2014 roku stanowiły osoby dotknięte ubóstwem – 604 rodzin, które łącznie liczyły 1 670 osób. Na przestrzeni lat 2009 – 2014 liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa zwiększyła się o 18,20%.

Drugim istotnym powodem wsparcia było bezrobocie – 517 rodzin (1 557 osób), zaś trzecim – długotrwała lub ciężka choroba – 467 rodzin liczących łącznie 1 258 osób.

Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej mogą korzystać zarówno z pomocy finansowej, jak i rzeczowej.

Tabela 12. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez MOPS w Bytowie

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin						Liczba osób w tych rodzinach					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ubóstwo	511	517	526	562	640	604	1 618	1 611	1 546	1 610	1 890	1 670
Sieroctwo	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0
Bezdomność	47	45	42	54	57	62	71	65	54	58	62	64
Potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności	86	91	81	88	107	94	421	433	403	434	520	447

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BYTÓW
NA LATA 2016-2020

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin						Liczba osób w tych rodzinach					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bezrobocie	497	495	509	510	559	517	1 679	1 617	1 631	1 583	1 735	1 557
Niepełnosprawność	283	262	267	316	333	324	825	724	742	838	899	814
Długotrwała lub ciężka choroba	387	357	381	436	466	467	1 142	1 048	1 081	1 228	1 326	1 258
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym:												
- rodziny niepełne	107	115	122	116	125	114	356	362	372	362	403	368
- rodziny wielodzietne	55	49	48	47	53	71	375	332	318	313	338	419
Przemoc w rodzinie	27	18	22	27	19	19	99	67	85	84	65	66
Alkoholizm	114	115	116	138	151	142	261	231	228	246	265	214
Narkomania	0	0	0	1	2	4	0	0	0	1	5	4
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	20	21	23	24	24	25	39	32	29	30	40	45
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	3	2	1	0	1	0	10	9	6	0	6	0
Zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa	0	7	0	1	1	2	0	15	0	3	1	2
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Dane MOPS w Bytowie

Jednym z rodzajów pomocy materialnej dla rodzin są **świadczenia rodzinne** obejmujące zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego, świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenia pielęgnacyjne, zasiłek dla opiekuna, specjalny zasiłek opiekuńczy, jak również jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka, które mają na

celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Zasilek rodzinny przysługuje, jeżeli:

- dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 574 zł,
- w przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności zasilek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 664 zł.

Świadczenia rodzinne wypłacane są m.in. na podstawie następujących dokumentów:

- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015r. poz.114.);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 stycznia 2013 roku w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz. U. z 2013r. poz.3);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 2012 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasilek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz.U. z 2012 poz. 959).

Zasilek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Obecnie jego wysokość wynosi 153 zł miesięcznie. Zasilek przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie, która ukończyła 75 lat;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia.

Należy zaznaczyć, że zasilek pielęgnacyjny nie przysługuje:

- osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego,
- osobie przebywającej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, jeżeli pobyt osoby i udzielane przez tę instytucję świadczenia częściowo lub w całości finansowane są z budżetu państwa albo z Narodowego Funduszu Zdrowia.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje z tytułu urodzenia się żywego dziecka. Jej wysokości wynosi 1000 zł na jedno dziecko.

Od 1 stycznia 2013 r. jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekroczy kwoty 1 922 zł netto.

Zapomoga przysługuje:

- matce lub ojcu dziecka;
- opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka (oznacza to osobę faktycznie opiekującą się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka).

Należy zaznaczyć, że jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje, jeżeli matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną nie później niż do 10 tygodnia ciąży. Wniosek o wypłatę jednorazowej zapomogi należy złożyć w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka. W przypadku, gdy wniosek dotyczy dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego wniosek składa się w terminie 12 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką albo przysposobienia, nie później niż do ukończenia przez dziecko 18-go roku życia.

Zasiłek dla opiekuna przysługuje osobie, której prawo do świadczenia pielęgnacyjnego wygasło z mocy prawa na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dziennik Ustaw pozycja 1548 oraz z 2013 roku pozycja 1557) z dniem 1 lipca 2013 r.

Zasiłek dla opiekuna przysługuje zgodnie z ustawą z dnia 4 kwietnia 2012 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 567):

- za okresy od dnia 1 lipca 2013 r. do 14 maja 2014r., w których osoba spełniała warunki do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2012 roku (Dziennik Ustaw z 2006 roku, numer 139, pozycja 992, z późniejszymi zmianami),
- od 15 maja 2014r., jeżeli osoba spełnia warunki do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2012 roku. Należy zaznaczyć, że zasiłek dla opiekuna za okres od dnia 15 maja 2014r. przyznaje się w oparciu o rodzinny wywiad środowiskowy.

Zasiłek dla opiekuna z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. –

Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności:

- jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- opiekun zaprzestał prowadzenia gospodarstwa rolnego,
- małżonkowie rolników lub domownicy zaprzestali prowadzenia przez nich gospodarstwa rolnego albo wykonywania przez nich pracy w gospodarstwie rolnym.

Osobom innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, przysługuje zasiłek dla opiekuna, gdy nie ma osoby spokrewnionej w pierwszym stopniu lub gdy osoba ta nie jest w stanie sprawować opieki.

Zasiłek dla opiekuna nie przysługuje, jeśli:

- osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego,
- osobie ubiegającej się o zasiłek dla opiekuna zostało ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego lub świadczenia pielęgnacyjnego.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. 2012, poz. 788; 1529 oraz z 2013 r poz. 1439) ciąży obowiązek alimentacyjny a także małżonkom, jeżeli rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się:

- orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami:
 - konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji
 - konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Specjalny zasiłek opiekuńczy w wysokości 520 zł miesięcznie przysługuje, jeżeli łączny dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 664 zł (od 01.11.2014 r.).

Specjalny zasiłek opiekuńczy nie przysługuje, jeżeli:

1. osoba sprawująca opiekę:
 - a) ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno - rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego;
 - b) ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
 - c) legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.
2. osoba wymagająca opieki została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, w rodzinnym domu dziecka albo, w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotu wykonującego działalność leczniczą korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu;
3. na osobę wymagającą opieki inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury;
4. członek rodziny osoby sprawującej opiekę ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10, specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
5. na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub prawo do zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
6. na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, przysługuje:

1. matce albo ojcu,
2. opiekunowi faktycznemu dziecka,

3. osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną, w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
4. innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności

– jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała:

- nie później niż do ukończenia 18. roku życia lub
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.

Od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. świadczenie pielęgnacyjne wynosi 1 200 zł miesięcznie. Natomiast od 1 stycznia 2016 r. świadczenie pielęgnacyjne wynosić będzie 1 300 zł miesięcznie.

Należy zaznaczyć, że od 1 stycznia 2017 roku przewidziana została coroczna waloryzacja wysokości świadczenia pielęgnacyjnego, polegająca na corocznym wzroście wysokości tego świadczenia o procentowy wskaźnik, o jaki zwiększać się będzie minimalne wynagrodzenie za pracę.

Źródło: <https://www.mpips.gov.pl/>

Fundusz alimentacyjny stanowi system wspierania osób uprawnionych do alimentów środkami finansowymi z budżetu państwa. Został utworzony na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. 2012 nr 192 poz. 1228, z późn.zm). Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych z funduszu alimentacyjnego, zasady i tryb postępowania w sprawach przyznawania i wypłacania świadczeń oraz reguluje działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych. Fundusz przeznaczony jest do zabezpieczania wypłacania alimentów, których płatnicy okazali się niewypłacalni lub uchylają się od ich płacenia. Świadczenia przysługują osobie uprawnionej do ukończenia przez nią 18 roku życia albo w przypadku, gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia, a także w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności – wówczas

świadczenie przyznawane jest bezterminowo. Drugim warunkiem otrzymania pomocy jest uzyskanie dochodu w przeliczeniu na jednego członka w rodzinie, nie przekraczającego kwoty 725 zł.

Dodatek mieszkaniowy jest szczególnym świadczeniem pieniężnym realizowanym i wypłacanym przez Urząd Miejski w Bytowie na rzecz osób o niskich dochodach, znajdujących się w trudnej sytuacji w celu umożliwienia im zapłaty czynszu oraz pokrycia innych obciążających je wydatków za zajmowany lokal, czyli jest to zrekompensowanie części kosztów osobom uzyskującym niskie dochody, które nie są w stanie ponieść pełnych kosztów utrzymania mieszkania.

Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Ilość przyjętych wniosków o przyznanie dodatku mieszkaniowego	500	453	444	466	440
Ilość wydanych decyzji przyznających dodatek mieszkaniowy	456	403	392	414	405
Ilość decyzji odmawiających przyznanie dodatku mieszkaniowego	44	50	52	52	35
Ilość wypłaconych dodatków mieszkaniowych	2 729	2 499	2 308	2 442	2 502
Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych	300 100,22	303 968,26	316 465,81	342 804,98	377 251,90
Średnia wysokość dodatku mieszkaniowego w danym roku	109,97	121,64	137,12	140,38	150,78

Źródło: Dane MOPS w Bytowie

W gminie Bytów na przełomie lat 2010-2014 zauważono wyraźny spadek liczby rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy (od 456 w 2010r., do 405 w 2014r.). Wahaniom uległa również liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych, która w latach 2011-2012 systematycznie spadała, a następnie w latach 2013-2014 zaczęła wzrastać. Natomiast wartość przyznanych dodatków wzrastała z roku na rok (z 300.100,22 zł w 2010

r., do 377.251,90 zł w 2014r.). Pomimo, że mniejsza ilość rodzin korzysta z dodatku mieszkaniowego to średnia wysokość przyznanego dodatku mieszkaniowego cały czas rośnie od 109,97 zł w 2010r. do 150,78 zł w 2014r. Wynika to z rosnących kosztów utrzymania mieszkań w stosunku do otrzymywanych zarobków.

Od 01 stycznia 2014r. osoby otrzymujące dodatek mieszkaniowy, mogą starać się o pomoc finansową w postaci **zryczałtowanego dodatku energetycznego**. Zadanie to realizuje również Urząd Miejski w Bytowie. Dodatek energetyczny przysługuje odbiorcy wrażliwemu, czyli rodzinie pobierającej dodatek mieszkaniowy, która jest stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym oraz zamieszkuje w miejscu odbioru energii elektrycznej. Wysokość tego świadczenia ustalana jest corocznie przez Ministra Gospodarki i uzależniona jest od liczby osób w gospodarstwie domowym.

Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Dodatek energetyczny od 2014r. do listopada 2015r.

Wyszczególnienie	2014	listopad 2015
Ilość przyjętych wniosków o przyznanie dodatku energetycznego	124	106
Ilość wydanych decyzji przyznających dodatek energetyczny	119	99
Ilość decyzji odmawiających przyznanie dodatku energetycznego	4	7
Liczba wypłaconych dodatków energetycznych	1 052	946
Kwota wypłaconych dodatków energetycznych	16 205,66	14 053,16

Źródło: Dane MOPS w Bytowie

INNE PODMIOTY

funkcjonujące na terenie gminy Bytów:

- 1. Centrum Integracji Społecznej** zajmuje się reintegracją społeczno-zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj.:
 - bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
 - uzależnionych od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego,
 - uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej,
 - chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,

- długotrwale bezrobotnych w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- osób niepełnosprawnych, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzi działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. W szczególności zadania te obejmują:

- ✓ zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- ✓ udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- ✓ prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- ✓ wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- ✓ podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dot. zakazu reklamy i promocji napojów alkoholowych oraz sprzedaży napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, nieletnim, na kredyt lub pod zastaw i występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- ✓ wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Prowadzi działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów narkomanii. W szczególności zadania te obejmują:

- ✓ zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
- ✓ udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,

- ✓ prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- ✓ wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów narkomanii,
- ✓ pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Realizacja powyższych zadań prowadzona jest na podstawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii uchwalonego przez Radę Miejską w Bytowie na dany rok.

3. **Zespół Interdyscyplinarny Gminy Bytów.** Zajmuje się realizacją Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Bytów, poprzez profilaktykę i edukację. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele instytucji działających w zakresie rozwiązywania występujących problemów przemocy w rodzinie. Do jego zadań należy powoływanie grup roboczych w celu wsparcia i wzmocnienia osób doświadczających przemocy w rodzinie, zwiększenia świadomości osób stosujących przemoc w zakresie popełnianego przestępstwa oraz ukazania możliwości pracy nad zmianą postawy.

4. **Ośrodek Działań Społecznych,** w którym mieszczą się:

Grupy samopomocowe. Grupy te zapewniają wsparcie i niesienie pomocy osobom uwikłanym w chorobę alkoholową oraz członkom ich rodzin. W gminie funkcjonują grupy:

- AA „Jutrzenka” – mityngi dla osób uzależnionych od alkoholu odbywają się w każdą środę miesiąca, natomiast w ostatnią środę miesiąca organizowane są mityngi otwarte, w których mogą uczestniczyć członkowie rodzin osób uzależnionych, sympatyków itp.,
- AA „Wiosna” - mityngi dla osób uzależnionych od alkoholu odbywają się w każdy poniedziałek miesiąca, natomiast w ostatni poniedziałek miesiąca organizowane są mityngi otwarte, w których mogą uczestniczyć członkowie rodzin osób uzależnionych, sympatyków itp.,
- DDA „Słońce” – spotkania dla osób, które wychowywały się w rodzinie gdzie nadużywano alkoholu, odbywają się w każdy poniedziałek miesiąca,

natomiast w ostatni poniedziałek miesiąca organizowane są mityngi otwarte, w których mogą uczestniczyć członkowie rodzin osób uzależnionych, sympatyków itp.,

- AI-Anon „Nadzieja” – spotkania dla krewnych i przyjaciół osób uzależnionych od alkoholu, odbywają się w każdy poniedziałek miesiąca, natomiast w ostatni poniedziałek miesiąca organizowane są mityngi otwarte, w których mogą uczestniczyć członkowie rodzin osób uzależnionych, sympatyków itp.,
- Grupa Wsparcia dla Anonimowych Żarłoków, spotkania odbywają się w każdy wtorek miesiąca;

Zajęcia terapeutyczne – mające na celu motywowanie do podjęcia leczenia, zapobieganie nawrotom picia, zajęcia dla osób współuzależnionych, prowadzone przez certyfikowanego terapeutę uzależnień;

Siedziby organizacji pozarządowych: Polski Związek Niewidomych Koło Powiatowe w Bytowie, Związek Inwalidów Wojennych RP Oddział Bytów, Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, Towarzystwo Przyjaciół Wilna i Grodna Oddział „Kresowian w Bytowie”, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Bytów, Stowarzyszenie Kobiet na Rzecz Kobiet i Rodziny.

5. **Świetlice o charakterze opiekuńczo - specjalistycznym** prowadzone przez Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Pomóż Mi” w Bytowie w ramach zadania publicznego zleconego i dofinansowanego przez gminę Bytów.

- ✓ Świetlica opiekuńczo-specjalistyczna w Bytowie;
- ✓ Świetlica opiekuńczo-specjalistyczna w Gostkowie;
- ✓ Świetlica opiekuńczo-specjalistyczna w Niezabyszewie;
- ✓ Świetlica opiekuńczo-specjalistyczna w Pomysku Wielkim.

Zajęcia odbywają się 5 razy w tygodniu w Bytowie oraz 3 razy w tygodniu w pozostałych świetlicach. Prowadzone są zajęcia opiekuńczo-wychowawcze, różnymi metodami, mające na celu rozwój zainteresowań, zagospodarowanie czasu wolnego oraz wyrównanie deficytów edukacyjnych i rozwojowych. Ponadto odbywają się zajęcia specjalistyczne m.in. o charakterze korekcyjno-kompensacyjnym i wyrównawczym, a także zajęcia kulinarne i plastyczne. Świetlice mają być miejscem, gdzie w atmosferze ciepła, szacunku, zrozumienia, bezpieczeństwa, akceptacji, pomocy i wsparcia, dzieci rozwijają się intelektualnie i społecznie.

6. **Placówki opiekuńczo-wychowawcze.** Na terenie Gminy Bytów funkcjonują dwie placówki socjalizacyjne (całodobowa opieka nad dziećmi pozbawionymi opieki

rodziców biologicznych), które prowadzone są przez Fundację „Rademenes” w Bytowie, jako zadanie zlecone w wyniku otwartego konkursu ofert tj.:

- ✓ Placówka socjalizacyjna – Dom dla Dzieci w Rzepnicy;
- ✓ Placówka socjalizacyjna – Dom dla Dzieci w Gostkowie.

7. **Środowiskowy Dom Samopomocy**, prowadzony przez Fundację „Sprawni Inaczej”. ŚDS w Bytowie realizuje zadanie polegające na świadczeniu specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ośrodku wsparcia poprzez: rehabilitację społeczną, zawodową i medyczną, zajęcia terapii indywidualnej i grupowej, wsparcie lekarzy specjalistów i psychologa, wspieranie rodziców/opiekunów i najbliższego otoczenia.
8. **Ośrodek Rehabilitacji Psychoruchowej** – realizuje działania w zakresie terapii pedagogicznej, logopedycznej, psychologicznej i ruchowej. Organizowane są zajęcia grupowe, pomoc lekarska i psychologiczna. Pomoc kierowana jest do dzieci z orzeczeniem stopnia niepełnosprawności.
9. **Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie**. Jest jednostką organizacyjną Powiatu Bytowskiego, która realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej mające na celu poprawę funkcjonowania rodziny, zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym. Punkt Interwencji Kryzysowej działający przy PCPR realizuje niektóre z zadań przewidzianych przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej, tj.: wsparcie w kryzysie, pomoc psychologiczną i prawną. Przy PCPR działa również **Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności**. PCPR zatrudnia psychologów, radcę prawnego, którzy udzielają pomocy i wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i prawnego osobom oraz rodzinom zgłaszającym się z różnego rodzaju trudnościami i znajdującymi się w kryzysie. Oferowana pomoc to:
- zapewnienie stabilnego środowiska rodzinnego oraz bezpiecznego domu dzieciom zagrożonym trwałym zerwaniem więzi rodzinnych,
 - kompleksowa pomoc osobom niepełnosprawnym w przezwyciężaniu ich trudnej sytuacji życiowej.
10. **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna**. Jednostka organizacyjna powiatu bytowskiego oferująca pomoc specjalistyczną i realizację działań poprzez diagnozę, konsultację, terapię, psychoedukację, doradztwo, działalność profilaktyczną i edukacyjną. Pomoc bezpośrednia, tj.: zajęcia korekcyjno – kompensacyjne, terapia logopedyczna, terapia psychologiczna, w tym psychoterapia, zajęcia grupowe aktywizujące do wyboru kierunku kształcenia i zawodu, indywidualne porady zawodowe na podstawie badań, badania przesiewowe słuch programem „Słyszę”.

Pomocą obejmuje dzieci i młodzież uczącą się oraz dla dzieci do lat 5 nie objęte edukacją przedszkolną. Placówka usługowa, ponadgminna, ogólnodostępna.

- 11. Punkt Interwencji Kryzysowej**, działa przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie. W ramach jego działalności udzielana jest pomoc psychologiczna, i prawna dla osób w kryzysie.
- 12. Powiatowy Urząd Pracy**. Prowadzi działania w zakresie aktywizacji zawodowej poprzez takie działania jak: poradnictwo zawodowe, szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne, refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, staże, prace społecznie użyteczne, usługi doradcze wspierane są informacją zawodową, która wspomaga proces podejmowania decyzji zawodowych, a także umożliwia klientom lepszą orientację na rynku pracy. Oferta skierowana jest do osób zarejestrowanych w jednostce. Ponadto do Urzędu mogą zgłaszać się osoby zainteresowane aktualnymi ofertami pracy.
- 13. Warsztaty Terapii Zajęciowej**. Placówka stwarza możliwości udziału w rehabilitacji społecznej i zawodowej dla osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Bytowskiego. Terapia prowadzona jest w sześciu pracowniach pod kierunkiem terapeutów, psychologa i rehabilitanta. Każda z 6 pracowni usprawnia uczestników w innej dziedzinie. Program terapii dostosowany jest do psychofizycznych możliwości uczestnika. Czas trwania zajęć w warsztacie wynosi 35 godzin tygodniowo i 7 godzin dziennie (uczestników do placówki przywozi i odwozi samochód przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych). Ilość miejsc – 30.

3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Gmina Bytów corocznie opracowuje i uchwała „*Roczny Program Współpracy Gminy Bytów z Organizacjami Pozarządowymi oraz Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego*”. Program określa cele, zasady i zakres przedmiotowy oraz formę współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi, wymienia priorytetowe zadania publiczne, które powinny być w pierwszej kolejności wsparte środkami publicznymi, wyznacza okres realizacji przewidzianych zadań, a także porusza kwestie sposobu realizacji programu, wysokości środków przeznaczonych na realizację i sposobu oceny realizacji programu. Współpraca Gminy z organizacjami określonymi ustawą realizowana jest w oparciu o zasadę pomocniczości, suwerenności, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.

Celem głównym programu jest kształtowanie demokratycznego ładu społecznego w środowisku lokalnym poprzez budowanie partnerstwa między administracją samorządową, a organizacjami pozarządowymi, służącego do lepszego rozpoznawania i zaspokajania

potrzeb społecznych w sposób skuteczny i efektywny. Na rok 2015 w Programie zostały określone następujące priorytetowe zadania w zakresie profilaktyki, ochrony zdrowia, rehabilitacji, pomocy społecznej, porządku i bezpieczeństwa publicznego:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem (narkomania, alkoholizm),
- przeciwdziałanie uzależnieniom (narkomania, alkoholizm),
- prowadzenie działań profilaktyczno – edukacyjnych w zakresie alkoholizmu i narkomanii,
- prowadzenie specjalistycznych świetlic opiekuńczo-wychowawczych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, przemocy rówieśniczej,
- organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych demoralizacją i uzależnieniami,
- profilaktyka i ochrona zdrowia,
- działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
- działania na rzecz osób w wieku emerytowanym,
- działania na rzecz rodzin wielodzietnych,
- organizacja klubów integracji społecznej, klubów seniora i klubów młodzieżowych,
- prowadzenie środowiskowego domu samopomocy,
- prowadzenie rehabilitacji psychoruchowej dla dzieci,
- świadczenie usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi wynikającymi ze szczególnego rodzaju schorzenia – autyzm,
- prowadzenie ogrzewalni dla osób bezdomnych,
- wspieranie przedsięwzięć w zakresie bezpieczeństwa publicznego, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży,
- programy i szkolenia udzielania pierwszej pomocy.

3.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Bytów

3.2.1. Rodzina

Rodzina jest społecznością powołaną do wzbudzania i rozwoju życia jednostkowego, a jednocześnie jest podstawą życia społecznego, ponieważ dostarcza społeczeństwu nowych członków i najpełniej kształtuje człowieka. Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone jest opieką i ma możliwość zaspokajania swoich potrzeb. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie, w systemie cenionych wartości, na pierwszy plan wysuwane jest szczęście i dobro dziecka, które daje równocześnie szczęście rodzicielskie i małżeńskie. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać szereg

czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych.

Problemy występujące w takiej rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Czynniki odnoszące się do właściwości osobowościowych członków rodzin, jak alkoholizm, narkomania, przemoc, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych stanowią główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy problem długotrwałego bezrobocia, czy ubóstwa. Są one najczęściej przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Dokonujące się zmian, postęp, szybsze tempo życia, niosące za sobą wiele pozytywnych skutków, często pogłębiają wiele negatywnych zjawisk, takich jak: bezrobocie, uzależnienia, przestępczość, które są niejednokrotnie przyczynami rozpadu rodziny.

W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi, moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań.

Mając na uwadze dobro rodzin z terenu Gminy Bytów, Rada Miejska w Bytowie Uchwałą Nr V/35/2015 z dnia 25 lutego 2015 r. przyjęła Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Bytów na lata 2015-2017. W programie wskazano następujące cele:

- 1) Wspieranie w zabezpieczaniu podstawowych potrzeb rodziny i dziecka
- 2) Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży
- 3) Kształtowanie i wzmacnianie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji
- 4) Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży.

Stosowane rozwiązania powinny opierać się na współpracy różnych podmiotów wsparcia społecznego po to, by udzielona pomoc była kompleksowa i dawała jak największe prawdopodobieństwo rozwiązania problemów rodzin dysfunkcyjnych. W tych działaniach należy uwzględnić nie tylko wsparcie finansowe, ale również pomoc psychologów, asystentów rodziny, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych czy policji, którzy pomogą walczyć z trudnościami i rozwijać umiejętności opiekuńczo – wychowawcze

rodzin. Ważna jest również integracja rodzin, zapewnienie im możliwości wspólnego spędzania czasu i budowania więzi rodzinnych.

3.2.2. Bezrobocie

Mieszkańcy Gminy Bytów znajdują zatrudnienie w podmiotach gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy. Największe przedsiębiorstwa znajdujące się na terenie Gminy to przeważnie największe firmy w regionie zatrudniające setki osób. Jednak oferowana na rynku liczba miejsc jest niewystarczająca w stosunku do liczby osób potrzebujących pracy.

Na terenie Gminy występuje znaczne bezrobocie strukturalne. Kierunki kształcenia w placówkach ponadgimnazjalnych są nieadekwatne do aktualnych potrzeb rynku pracy – brak przygotowania osób w zawodach technicznych, co powoduje w kolejnych latach trudności w znalezieniu pracy.

Istotne znaczenie ma również niechęć części osób bezrobotnych do podjęcia pracy oraz niedopasowanie wykształcenia części osób do potrzeb rynku pracy, np. duża liczba osób z wykształceniem wyższym humanistycznym (pedagogika, filozofia, historia) przy znikomym zapotrzebowaniu rynku.

Zgodnie z danymi GUS, w latach 2009-2014 liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Bytów generalnie zmniejszyła się. W 2014 roku na terenie Gminy Bytów było zarejestrowanych 1 581 osób bezrobotnych, co w porównaniu do roku bazowego daje ogólny spadek liczby bezrobotnych o około 6,8%. Wśród bezrobotnych w 2014 roku przeważały kobiety, ich udział wyniósł blisko 60,5%.

Tabela 15. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Bytów w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób bezrobotnych OGÓŁEM, w tym:	1 696	1 686	1 748	1 887	1 897	1 581
– kobiet	1 000	984	1 084	1 096	1 087	956
– mężczyzn	696	702	664	791	810	625
Bezrobotni zamieszkali na wsi	534	585	609	622	667	565
Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku	519	511	489	487	400	381
Liczba bezrobotnych absolwentów	96	127	113	118	104	75
Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	83	98	111	149	131	97
Liczba osób bezrobotnych wg wieku, w tym: - bezrobotni do 24 roku życia	437	415	424	447	423	317

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
- bezrobotni od 26 do 49 roku życia	1 336	947	977	1 053	1 076	916
- bezrobotni powyżej 50 roku życia	317	324	347	387	398	348
Liczba osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy:						
↘ do 1 miesiąca	151	161	122	186	179	145
↘ od 1 do 12 miesięcy	1 051	1 079	1 023	1 042	957	757
↘ od 12 do 24 miesięcy	322	291	395	351	396	324
↘ powyżej 24 miesięcy	172	155	208	308	365	355
Liczba osób bezrobotnych wg wykształcenia:						
↘ gimnazjalne i poniżej	447	451	446	442	516	413
↘ zasadnicze zawodowe	572	554	584	694	620	522
↘ średnie ogólnokształcące	235	230	242	246	229	189
↘ policealne i średnie zawodowe	330	305	316	315	352	301
↘ wyższe	112	146	160	190	180	156

Źródło: PUP w Bytowie

Analizując strukturę bezrobocia, należy zauważyć, że w latach 2009-2014:

- liczba osób bezrobotnych spadła o 6,8%,
- zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku o 138 osób (tj. o 26,6%)
- o 14 osób wzrosła liczba osób bezrobotnych dotkniętych problemem niepełnosprawności,
- ze względu na wiek osób bezrobotnych w 2014 roku najliczniejszą grupę stanowiły osoby pomiędzy 26 a 49 rokiem życia – ich udział wynosił 57,9%, analizując zmiany na przestrzeni lat 2009-2014 zauważamy, że o prawie 27,5% zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych do 24 roku życia,
- ze względu na czas pozostawania bez pracy w 2014 roku najliczniejszą grupę stanowiły osoby bezrobotne od 1 do 12 miesięcy, natomiast porównując rok 2014 z rokiem 2009 największy wzrost nastąpił w grupie bezrobotnych powyżej 24 miesięcy (wzrost o 106,4%),
- pod względem wykształcenia wśród osób bezrobotnych największy udział miała grupa osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 33% oraz wykształceniem gimnazjalnym i poniżej – 26,1%. Najmniejszy udział wśród bezrobotnych miała grupa osób z wykształceniem wyższym – 9,9%.

Osoby bezrobotne są istotną pod względem liczebności grupą beneficjentów pomocy społecznej w Bytowie. W ramach działań wspomagających osoby bezrobotne, MOPS organizuje projekty ze środków unijnych, współpracuje z PUP, CIS i organizacjami społecznymi o zbieżnym profilu działania.

3.2.3. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność jest jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata, który wiąże się z obniżeniem sprawności funkcji fizycznych, psychicznych bądź umysłowych. Z niepełnosprawnością fizyczną często wiąże się tzw. niepełnosprawność społeczna, czyli niezdolność do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Problem niepełnosprawności społecznej dotyczy m.in. osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków, byłych więźniów.

Osoby niepełnosprawne spotykają się na co dzień z wieloma barierami, takimi jak bezrobocie, bariery architektoniczne i komunikacyjne, utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji oraz izolacją społeczną.

Na terenie Gminy Bytów istnieją budynki użyteczności publicznej dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, jednak nadal potrzebne są działania i inwestycje mające na celu zniesienie barier architektonicznych.

Na terenie powiatu bytowskiego, jak wynika z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku, liczba osób niepełnosprawnych wyniosła 7 502 osoby, co stanowi ponad 9,6% populacji.

Zgodnie z danymi MOPS w Bytowie, niepełnosprawni tworzą dużą pod względem liczebności grupę beneficjentów pomocy społecznej. W latach 2009 – 2014 liczba rodzin objętych pomocą MOPS z powodu niepełnosprawności wzrosła o 14,49% i w 2014 roku wyniosła 324 (liczba osób w rodzinach – 814).

Tabela 16. Liczba osób objętych pomocą MOPS w Bytowie z powodu niepełnosprawności

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	283	262	267	316	333	324
Liczba osób w tych rodzinach	825	724	742	838	899	814

Źródło: Dane MOPS w Bytowie

Na terenie Gminy Bytów działają następujące organizacje i związki działające na rzecz osób niepełnosprawnych:

- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Pomóż Mi”,
- Stowarzyszenie „JESTEŚMY”,

- Fundacja Sprawni Inaczej,
- Polski Związek Niewidomych
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Bytów.

Osoby niepełnosprawne z terenu Gminy Bytów, mogą znaleźć pomoc w następujących placówkach:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Wydział Spraw Obywatelskich i Społecznych Urzędu Miejskiego w Bytowie;
- Środowiskowy Dom Samopomocy;
- Ośrodek Rehabilitacji Psychofizycznej;
- Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna;
- Centrum Integracji Społecznej;
- placówki oświatowo-wychowawcze;
- Powiatowy Urząd Pracy.

3.2.4. Uzależnienia

ALKOHOLIZM

Alkoholizm jest zaburzeniem polegającym na utracie kontroli nad ilością spożywanego alkoholu. Nadużywanie alkoholu jest ważnym problemem społecznym, który często prowadzi do wzrostu przestępczości i przemocy w rodzinie, ale także do innych zakłóceń życia rodzinnego. Efektem tego uzależnienia może być także izolacja społeczna, problemy finansowe i problemy z prawem. Problem ten dotyka coraz większą grupę ludzi, również młodzież i dzieci w wieku szkolnym. Przeciwdziałanie temu zjawisku musi opierać się na długofalowych i wielokierunkowych działaniach.

Na terenie Gminy realizatorami działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych są następujące jednostki:

1. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - prowadzi działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. W szczególności zadania te obejmują:

- ✓ zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych,
- ✓ udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,

- ✓ prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- ✓ wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- ✓ podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących zakazu reklamy i promocji napojów alkoholowych oraz sprzedaży napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, nieletnim, na kredyt lub pod zastaw i występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- ✓ wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja powyższych zadań prowadzona jest na podstawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii uchwalanego przez Radę Miejską w Bytowie na dany rok.

2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, praca socjalna, udzielanie informacji o ofercie wsparcia w GKRPA oraz w innych placówkach, motywowanie osób do podjęcia leczenia odwykowego, kierowanie wniosków do GKRPA celem zastosowania leczenia odwykowego, motywowanie do konsultacji specjalistycznych, terapii, udziału w grupach samopomocowych, kierowanie na reintegrację społeczno-zawodową prowadzoną w CIS, kierowanie dzieci z rodzin z problemem alkoholowym do świetlic o charakterze opiekuńczo-specjalistycznym, uczestniczenie w interwencjach w rodzinach z problemem alkoholowym, odwiedziny zagrożonych środowisk wspólnie z Policją, sporządzanie kart informacyjnych, monitorowanie procesu leczenia i utrzymywania abstynencji, możliwość korzystania z ogrzewalni w okresie jesienno-zimowym przez osoby bezdomne z problemem alkoholowym, kierowanie osób do otrzymania pomocy żywnościowej w ramach POPŻ, wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych, w których zagrożone jest dobro małoletniego.

3. Centrum Integracji Społecznej – którego głównym zadaniem jest reintegracja społeczno - zawodowa osób uzależnionych od alkoholu.

4. Samorząd Gminy Bytów – w oparciu o „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii”, Samorząd

Bytowa realizuje działania, które zmierzają do zmniejszenia skali zjawisk patologicznych, jakimi jest nadużywanie alkoholu, narkomania oraz stosowanie przemocy. Program obejmuje działania o charakterze profilaktycznym, informacyjnym, edukacyjnym oraz terapeutycznym i interwencyjnym, służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii.

5. Komenda Powiatowa Policji w Bytowie - realizuje programy kontrolno - prewencyjne w zakresie bezpieczeństwa na drogach, bezpiecznego wypoczynku dzieci i młodzieży, zakłócania ładu porządku, bezpieczeństwa publicznego.

6. Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie - zapewnienie stabilnego środowiska rodzinnego oraz bezpiecznego domu dzieciom zagrożonym trwałym zerwaniem więzi rodzinnych oraz kompleksowa pomoc osobom niepełnosprawnym w przewyciężaniu ich trudnej sytuacji życiowej – konsultacje prawne i psychologiczne, pomoc w kryzysie.

7. Grupy samopomocowe:

- ✓ AA „Jutrzenka”;
- ✓ AA „Wiosna”;
- ✓ DDA „Słońce”;
- ✓ AI-Anon „Nadzieja”;

Liczba rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu na terenie Gminy Bytów wahała się, jednak ostatecznie w roku 2014 była wyższa o 28 rodzin w stosunku do roku bazowego (Tabela 17).

Tabela 17. Liczba rodzin dotkniętych alkoholizmem korzystających z pomocy MOPS w Bytowie

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	114	115	116	138	151	142
Liczba osób w tych rodzinach	261	231	228	246	265	214

Źródło: Dane MOPS w Bytowie

Należy zauważyć, że w analizowanym okresie liczba udzielonych porad prawnych wzrosła o 3,7%. W tym samym czasie spadła liczba osób zgłoszonych do GKRPA (spadek o 6,9%). Na niezmiennym poziomie w roku 2014 w porównaniu do roku 2009, pozostała liczba złożonych wniosków do Sądu Rejonowego w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu (choć liczba ta na przestrzeni analizowanych lat wahała się).

Tabela 18. Działania wobec rodzin dotkniętych problemem alkoholowym

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba udzielonych porad prawnych	109	109	149	97	70	113
Liczba osób zgłoszonych do GKRPA	72	72	81	65	82	67
Liczba złożonych wniosków do Sądu Rejonowego w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu	21	36	17	16	32	21

Źródło: GKRPA Bytów

NARKOMANIA

Terminem narkomania określa się stan uzależnienia od środków odurzających. Pojęcie to obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale także stosowanie wszelkich środków wywołujących euforię odurzającą. Nawykowe odurzanie się narkotykami staje się zjawiskiem masowym i groźnym dla zdrowia i życia (nadużywanie silnych środków narkotycznych prowadzi do śmierci, samobójstw na skutek przyjmowania różnych substancji) i dla mienia społeczeństwa (rozboje, rabunki, kradzieże popełnione w celu zdobycia pieniędzy na zaspokojenie głodu narkotycznego).

Realizatorami działań z zakresu przeciwdziałania narkomanii na terenie Gminy są następujące jednostki:

1. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – prowadzi działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów narkomanii. W szczególności zadania te obejmują:

- ✓ zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób zagrożonych uzależnieniem,
- ✓ udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,
- ✓ prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- ✓ wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów narkomanii,

- ✓ pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Realizacja powyższych zadań prowadzona jest na podstawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii uchwalanego przez Radę Miejską na dany rok.

2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, praca socjalna, udzielanie informacji o ofercie wsparcia w GKRPA oraz w innych placówkach, motywowanie osób do podjęcia leczenia odwykowego, motywowanie do konsultacji specjalistycznych, terapii, kierowanie na reintegrację społeczno-zawodową prowadzoną w CIS, odwiedziny zagrożonych środowisk wspólnie z Policją, monitorowanie procesu leczenia i utrzymywania abstynencji, kierowanie osób do otrzymania pomocy żywnościowej w ramach POPŻ, wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych, w których zagrożone jest dobro małoletniego.

3. Szkoły i placówki oświatowo – wychowawcze – w oparciu o środki z budżetu Gminy, w szkołach podstawowych i gimnazjach, realizowane są programy profilaktyczno – wychowawcze z zakresu przeciwdziałania narkomanii.

Szkoły realizują ponadto szkolny program profilaktyczno – wychowawczy, zawierający m.in. działania informacyjno – edukacyjne z zakresu profilaktyki uzależnień. Organizowane są imprezy, łączące występy artystyczne i koncerty z działaniami edukacyjno – informacyjnymi o tematyce profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych.

4. Komenda Powiatowa Policji w Bytowie – prowadzi postępowania dotyczące m.in. narkotyków. Realizuje również Program „Profilaktyka a Ty”, którego celem jest włączenie młodzieży do działania w zakresie profilaktyki uzależnień.

5. Inne instytucje i organizacje pozarządowe – realizują zadania z zakresu udzielania pomocy i działań prewencyjnych m.in. z zakresu przeciwdziałania narkomanii. Są to m.in.:

- Centrum Integracji Społecznej;
- Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii Oddział Terenowy w Bytowie;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Uzależnionych i Umierających „OSIEM”;
- Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie.

Zgodnie z danymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2014 roku objęto pomocą osoby borykające się z problemem narkomanii. Liczba osób w rodzinach dotkniętych

problemem narkomanii wynosiła 4 osoby. W związku z tym nie należy wnioskować, że na terenie Gminy problem narkomanii ma znaczenie marginalne. W razie potrzeby MOPS pomaga w znalezieniu odpowiedniego ośrodka, gdzie osoba uzależniona będzie mogła poddać się leczeniu.

Tabela 19. Liczba osób objętych pomocą MOPS w Bytowie z powodu narkomanii

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	0	0	0	1	2	4
Liczba osób w tych rodzinach	0	0	0	1	4	4

Źródło: Dane MOPS w Bytowie

INNE UZALEŻNIENIA

- **uzależnienie od dopalaczy**, które młodzież może zakupić przez Internet. Dopalacze mają działanie psychoaktywne, wywołują w organizmie określony stany – odurzenia, pobudzenia, euforii, halucynacje. Negatywne skutki stosowania dopalaczy obejmują: bóle głowy, bóle w klatce piersiowej, zaburzenia rytmu serca, bezsenność, problemy z koncentracją, stany lękowe, zawał serca, udar mózgu, stany agresji, które mogą zakończyć się próbą samobójstwa lub zabójstwa, śpiączką, niewydolnością nerek, wątroby.
- **uzależnienie od komputera i gier komputerowych**, które najczęściej dotyczy dzieci i młodzieży, powoduje, że osoby uzależnione często nie potrafią odróżnić rzeczywistości od fikcji. Do negatywnych skutków zaliczamy również: stopniowy zanik więzi rodzinnych, utrudniony rozwój intelektualny, osłabioną siłę woli, osobowości i wrażliwości moralnej oraz zaniedbywanie obowiązków szkolnych i domowych.
- **uzależnienie od hazardu**, polega na częstym, powtarzającym się uprawianiu hazardu, który zaczyna kontrolować życie chorego i prowadzi do zaniedbania jego społecznych, zawodowych i rodzinnych zobowiązań. W miarę postępowania choroby zwiększa się izolacja społeczna. Pojawia się poczucie winy i wstydu, a chory zaczyna ukrywać swoje uzależnienie. Gracz czuje konieczność natychmiastowego zaspokajania własnych potrzeb, co może prowadzić do aktów przemocy i przestępstw dokonywanych w celu zdobycia środków do gry.

Aktualny system pomocy osobom uzależnionym na terenie Gminy oparty jest na działaniach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bytowie, Ośrodka Działań Społecznych w Bytowie, szkół i placówek oświatowo-wychowawczych, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, a także na działalności

organizacji pozarządowych, takich jak: Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii oraz Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Uzależnionych i Umierających „OSIEM”.

3.2.5. Ubóstwo

Przez ubóstwo rozumiemy brak dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb jednostki, w szczególności w zakresie jedzenia, schronienia, ubrania, transportu oraz podstawowych potrzeb kulturalnych i społecznych. Ubóstwo godzi w materialne podstawy bytu rodzin, zmniejsza szanse edukacyjne wychowywanych przez nie dzieci.

Ośrodek Pomocy Społecznej zobowiązany jest udzielić wsparcia osobom żyjącym na poziomie minimum socjalnego.

Na przestrzeni lat 2009 – 2014 liczba rodzin objętych pomocą społeczną na terenie Gminy Bytów, które spełniały kryterium do uzyskania pomocy z powodu ubóstwa wzrastała. Ostatecznie w 2014 roku w porównaniu do roku bazowego liczba ta zwiększyła się o 90 rodzin, czyli o 18,2%, liczba osób w tych rodzinach wzrosła o 3,2%. Należy również zaznaczyć, że osoby dotknięte ubóstwem były najliczniejszą grupą beneficjentów MOPS w Bytowie w 2014 roku.

Tabela 20. Liczba osób objętych pomocą MOPS w Bytowie, które spełniły kryterium do uzyskania pomocy

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	511	517	526	562	640	604
Liczba osób w tych rodzinach	1 618	1 611	1 546	1 610	1 890	1 670

Źródło: Dane MOPS w Bytowie

3.2.6. Bezdomność

Za osobę bezdomną uważa się osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkaniowym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkaniowym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

W analizowanym okresie liczba osób bezdomnych na terenie Gminy Bytów wzrosła prawie pięciokrotnie. Największą grupę wśród osób bezdomnych stanowili mężczyźni (około 86%), natomiast udział osób niepełnosprawnych wyniósł nieco ponad 20%.

Tabela 21. Liczba osób bezdomnych na terenie Gminy Bytów w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób bezdomnych, w tym:	13	25	45	42	57	64
- kobiety	0	6	6	6	10	9
- mężczyźni	13	19	39	36	47	55
- niepełnosprawni	3	8	13	16	20	13

Źródło: Dane MOPS w Bytowie

W latach 2009 - 2014 liczba osób bezdomnych w rodzinach dotkniętych problemem bezdomności korzystających z pomocy MOPS na terenie Gminy Bytów wzrosła. W 2014 z pomocy skorzystały 64 osoby.

3.2.7. Przemoc w rodzinie

Przemocą w rodzinie można najogólniej określić zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie lub zaniechanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Do najczęstszych przyczyn przemocy należą: konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, czy też upadek dobrych obyczajów w rodzinach. Ponadto zjawiskami, które często towarzyszą przemocy w rodzinie są alkoholizm oraz rozwody. Ofiarami przemocy są zazwyczaj kobiety, dzieci, osoby starsze, rzadziej mężczyźni.

Formy przemocy:

- fizyczna - polegająca na różnej gamie form zachowania o różnym stopniu nasilenia np. wymierzaniu policzków, biciu, kopaniu itp.,
- seksualna - zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych (gwałt, zmuszanie do oglądania filmów, zdjęć pornograficznych itd.)
- psychiczna – słowne lub niewerbalne groźby użycia przemocy wobec osoby lub tego, co do niej należy, ten rodzaj przemocy przejawia się m.in. w zastraszaniu, poniżaniu, ubliżaniu, szantażowaniu itp.

Źródło: ms.gov.pl

- ekonomiczna - celowe niszczenie czyjejś własności, pozbawianie środków lub stwarzanie warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. np.: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.

Źródło: <http://www.niebieskalinia.info/>

Z naukowego punktu widzenia istnieją dwa rodzaje przemocy:

- przemoc gorąca – charakteryzuje się agresją słowną i fizyczną, związana jest z odreagowywaniem emocji na osobach najbliższych.
- przemoc chłodna – jest pozbawiona gwałtownych wybuchów, emocji, przypomina raczej realizację z góry zaplanowanego scenariusza, często stosowana w imię fałszywie pojmowanych „wyższych celów” np. konsekwentnego wychowywania dziecka.

Źródło: ms.gov.pl

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem występującym dużo częściej, niż mówią o tym oficjalne statystyki. Działania zespołu interdyscyplinarnego powołanego przeciwdziałania temu zjawisku są nastawione na zwiększenie pomocy ofiarom przemocy. Wpływ na wykrywalność będzie miała między innymi większa świadomość mieszkańców Gminy, co do możliwości i sposobów reagowania na przemoc oraz większa wiedza na temat zjawiska, która wpłynie na zmianę stereotypów, ukształtowanie wrażliwości społecznej oraz umiejętność rozpoznawania sytuacji przemocy w rodzinie. Nie bez znaczenia jest dostępność i oferta usług specjalistycznych dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie.

Przeciwdziałaniem przemocy zajmują się przede wszystkim:

1. Zespół Interdyscyplinarny Gminy Bytów;
2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
4. Policja;
5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
6. Punkt Interwencji Kryzysowej;
7. Szkoły i placówki oświatowo - wychowawcze.

Zespół Interdyscyplinarny został powołany przez Burmistrza w dniu 1 grudnia 2010 r. Zarządzeniem Nr 266/2010. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele instytucji i organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także osoby zaangażowane w kształtowanie lokalnej polityki w tym zakresie. Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Zespół interdyscyplinarny podejmuje zadania, których celem jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów i specjalistów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Realizuje je poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,

- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przemocy domowej na terenie Gminy w latach 2009-2014. Zgodnie z niniejszym zestawieniem, liczba ofiar przemocy domowej nieznacznie wzrosła (o 3 osoby tj. o 1,3%). Należy zauważyć, że w 2014 roku najliczniejszą grupę wśród ofiar przemocy domowej stanowiły kobiety (74,4%), a następnie dzieci (16,3%). W analizowanym okresie wzrosła również liczba sprawców przemocy domowej – wzrost o 68%, spójny z tym był wzrost liczby sporządzonych Niebieskich Kart. Największy udział w grupie sprawców przemocy domowej stanowili mężczyźni (95,4%). W latach 2009-2014 znacząco wzrosła również liczba interwencji domowych – o 31,9%.

W związku z wejściem w życie w dniu 18.10.2011r. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13.09.2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” wszystkie uzupełnione formularze „Niebieska Karta – A” kierowane są do Zespołu Interdyscyplinarnego. Wobec powyższego dopiero od 18.10.2011r. Zespół Interdyscyplinarny posiada dane dotyczące procedur „Niebieskie Karty”.

Tabela 22. Dane dotyczące przemocy domowej na terenie Gminy (G) i Powiatu (P) w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
	P	P	P	G	P	G	P	G	P	G	P	G
Liczba ofiar przemocy domowej, w tym:	224	268	426	34	362	128	219	121	227	174		
- kobiety	118	143	209	16	205	59	139	75	169	81		
- mężczyźni	7	16	37	1	45	8	20	4	21	15		
- dzieci	99	109	180	17	112	61	60	42	37	78		
Liczba sprawców przemocy domowej, w tym:	103	139	188	16	181	57	153	84	173	75		
- kobiety	2	3	3	1	6	3	11	7	7	4		
- mężczyźni	101	136	183	15	175	54	142	76	165	70		
- dzieci	0	0	2	0	0	0	0	1	1	1		
Liczba interwencji domowych, w tym:	938	627	726	X	635	X	1 608	X	1 237	X		
- dotyczących przemocy w rodzinie	103	139	188	X	181	X	150	X	172	X		
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	103	139	188	18	181	58	150	48	172	53		

Źródło: Dane KPP i ZI od 18.10.2011r., w Bytowie

„Niebieska Karta – A” wszczyna procedurę „Niebieskie Karty”. Zostaje wówczas powołana Grupa Robocza, która interdyscyplinarnie rozwiązuje problemy związane z podejrzeniem wystąpienia przemocy w rodzinie. Rodzina objęta procedurą otrzymuje szeroki wachlarz wsparcia różnych specjalistów, w tym pomoc:

- psychologiczną,
- prawną,
- socjalną,
- pedagogiczną.

Niektóre rodziny, w których występuje przemoc objęta jest również pomocą finansową i rzeczową Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. W latach 2009 - 2014 liczba osób objętych pomocą MOPS z powodu występowania przemocy w rodzinie na terenie Gminy zmalała. W 2014 roku z pomocy skorzystało 66 osób, czyli o około 33% mniej niż w roku bazowym.

Tabela 23. Liczba osób objętych pomocą finansową i rzeczową MOPS z powodu przemocy w rodzinie

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	27	18	22	27	19	19
Liczba osób w tych rodzinach	99	67	85	84	65	66

Źródło: Dane MOPS w Bytowie

3.2.8. Przestępczość

O bezpieczeństwo publiczne na terenie Gminy dbają funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Bytowie, w której strukturze można wyróżnić 3 jednostki: Wydział Prewencji, Wydział Ruchu Drogowego oraz Wydział Kryminalny i Dochodzeniowo – Śledczy.

W 2014 roku na terenie Gminy wykryto 182 przestępstwa, wśród których można wyróżnić 93 kradzieże rzeczy obcej, 68 kradzieży z włamaniem, 11 uszczerbków na zdrowiu, 7 bójek i pobić oraz 3 rozboje. W analizowanym okresie:

- liczba przestępstw ogółem ulegała wahaniom, jednak ostatecznie odnotowano 43% wzrost liczby przestępstw;
- w porównaniu do 2009 roku, w roku 2014 zwiększyła się liczba kradzieży rzeczy obcej,
- w stosunku do roku 2009 liczba kradzieży z włamaniem zwiększyła się o 28%.

Tabela 24. Przestępczość w Gminie Bytów

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba przestępstw, w tym:	127	190	217	244	290	182
- kradzież rzeczy obcej	50	112	125	112	173	93
- kradzież z włamaniem	53	49	64	101	85	68
- rozboje	0	2	4	4	3	3
- bójki i pobicia	13	19	16	16	5	7
- uszczerbek na zdrowiu	11	8	8	11	24	11

Źródło: Dane KPP w Bytowie

3.2.9. Osoby starsze

Starość i starzenie się – to pojęcia, które nie zostały jeszcze jednoznacznie zdefiniowane, zarówno przez nauki biologiczne jak i społeczne. Pierwsze z tych pojęć traktowane jest, jako zjawisko, faza życiowa, drugie natomiast jest procesem.

Za podstawowe cechy starości uważa się: znaczny spadek zdolności adaptacyjnych człowieka w wymiarze biologicznym, psychospołecznym, postępujące ograniczenie ruchowe i samodzielności życiowej, stopniowe nasilenie się zależności od otoczenia.

Najważniejszymi problemami osób starszych są: samotność, choroba, inwalidztwo, życie w ubóstwie i poczucie nieprzydatności. Wszechobecny „kult młodości” prowadzi do marginalizacji osób starszych, jako zbiorowości i stopniowego eliminowania ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego

Według danych epidemiologicznych, ok. 95% Polaków starzeje się w sposób niefizjologiczny, wraz z wiekiem pojawia się niedołężność, niedowidzenia, głuchota, otępienie, niesprawność ruchowa.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) za początek starości uznaje 60 rok życia. Wyróżnia trzy zasadnicze etapy starości:

- 60 – 75 r. ż. – wiek podeszły (tzw. wczesna starość),
- 75 – 90 r. ż. – wiek starczy (tzw. późna starość),
- 90 r. ż. i powyżej – wiek sędziwy (tzw. długowieczność)

Z danych Urzędu Miejskiego w Bytowie wynika, że w 2014 roku na terenie Gminy Bytów mieszkało 4 422 starsze osoby, z czego większość – ponad 57% stanowiły kobiety.

Tabela 25. Osoby starsze na terenie Gminy Bytów w 2014 r.

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
60-64 lata	1 583	699	884
65-69 lat	1 108	530	578
70-74 lata	568	257	311
75-79 lat	558	231	327
80-84 lata	396	127	269
85 i więcej	209	47	162
Razem	4 422	1 891	2 531

Źródło: UM Bytów

Zmiany społeczne, które zaszły w ostatnich latach: osłabienie więzi rodzinnych i brak zainteresowania rodziny losami osób starszych oraz osłabienie więzi sąsiedzkich – większość ludzi nie zna swoich sąsiadów lub nie utrzymuje z nimi bliższych kontaktów, prowadzą do wykluczenia i wzrostu zjawiska osamotnienia osób starszych. Część seniorów w Gminie boryka się z problemem samotności. Osoby starsze z terenu Gminy Bytów mogą skorzystać z:

- **Klubu Seniora – (Ośrodek Profilaktyki i Edukacji, Bytów, ul. Miła 26)**, oferta skierowana jest do osób starszych, mieszkańców Gminy Bytów, którzy wspólnie spędzają czas podczas cotygodniowych, popołudniowych spotkań, połączonych z realizacją ciekawych zajęć tematycznych oraz spotkań ze specjalistami;
- **Związków i stowarzyszeń, m.in.:** Polskiego Związku Niewidomych Koło Powiatowe w Bytowie, Związku Inwalidów Wojennych RP Oddział Bytów, Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, Towarzystwa Przyjaciół Wilna i Grodna Oddział „Kresowian w Bytowie”, Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Bytów;
- **czytelnia Biblioteki Miejskiej** – spotkania o charakterze otwartym pn. „Kreatywne czwartki”, w tym dyskusje, spotkania ze specjalistami, warsztaty zielarskie, plastyczne, florystyczne, ruchowe i inne wynikające z potrzeb uczestników.

Osobom starszym prowadzącym samodzielne życie Gmina oferuje następujące usługi:

- **Teleopieka** – są to usługi elektronicznego, całodobowego monitoringu i przyzywania pomocy w przypadku zagrożenia życia, zdrowia lub bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, głównie dla:
 - osób starszych,
 - niepełnosprawnych,

- niesamodzielnym,
 - schorowanym,
 - zamieszkujących samotnie,
 - korzystających z pomocy w formie usług opiekuńczych,
 - osób, które chcą lub muszą prowadzić samodzielne życie, a wymagają opieki;
- **„Pudełko życia w gminie Bytów”** – Program mający na celu zapewnienie osobom starszym, osobom mającym problemy ze zdrowiem, niepełnosprawnym oraz samotnym, obok właściwej opieki, wsparcie w sytuacji wystąpienia zagrożenia zdrowia i życia podczas udzielania pomocy przez różnego rodzaju służby: medyczne, socjalne i inne. To plastikowe pudełko, opatrzone specjalną naklejką zawierającą ważne informacje w jednym miejscu, które znacznie ułatwiają udzielanie pomocy, szczególnie w przypadku potrzeby szybkiej informacji o stanie zdrowia.

3.2.10. Wykluczenie cyfrowe

Pojęcie wykluczenia cyfrowego odnosi się do różnic pomiędzy osobami, które mają regularny dostęp do technologii cyfrowych i informacyjnych i potrafią efektywnie z niego skorzystać, a tymi, którzy tego dostępu nie posiadają. Problem wykluczenia społecznego może mieć dwa źródła:

- brak możliwości korzystania z odpowiedniego sprzętu i oprogramowania (tzw. bariery twarde);
- brakiem wiedzy i umiejętności (tzw. bariery miękkie).

Na terenie gminy, z roku na rok obserwuje się coraz większą skalę problemu wykluczenia cyfrowego, którego przyczyną jest brak możliwości korzystania z odpowiedniego sprzętu i oprogramowania.

Należy jednak zaznaczyć, że korzystanie z Internetu jest mocno związane z wiekiem – im osoby starsze, tym rzadziej korzystają z Internetu. Wzrost liczby osób starszych (starzenia się społeczeństwa) powoduje nasilenie się zjawiska wykluczenia cyfrowego, spowodowanego barierami psychologicznymi – brakiem wiedzy i umiejętności. Kluczowe znaczenie dla wykluczenia cyfrowego, uwarunkowanego powodami miękkimi mają także: brak potrzeby, motywacji i kompetencji. Szczególnie dużą skalę tego zjawiska obserwuje się w niektórych grupach społeczno – ekonomicznych: emeryci, rolnicy, renciści, gdzie odsetek użytkowników Internetu jest bardzo niski.

W nawiązaniu do wyżej przedstawionych problemów, kluczowe jest stymulowanie potrzeb, wzbudzanie motywacji i rozwijanie kompetencji korzystania z Internetu. Ponadto należy komunikować korzyści związane z korzystaniem z Internetu i pokazywać konkretne zastosowania w kontekście sytuacji dobrze znanych osobom niekorzystającym.

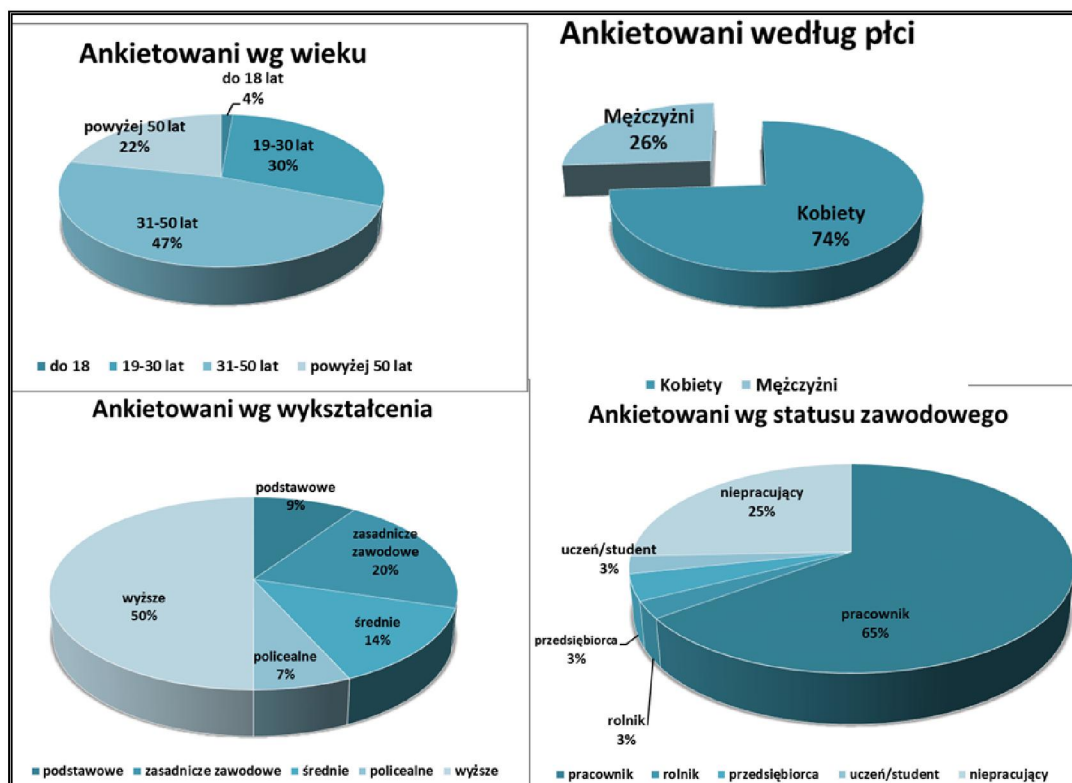
Przy formułowaniu zadań mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu, należy zwrócić szczególną uwagę na określone grupy: osoby starsze, nieaktywne zawodowo, mniej zamożne, gorzej wykształcone – do tych grup powinny trafiać działania związane z cyfrowym włączeniem. Duże znaczenie dla e-integracji ma także rozwój oferty usług, treści. Potrzebne jest zwiększenie dostępności serwisów internetowych, konieczne są też programy szkoleniowe powiązane z pomocą techniczną dla uczestników szkolenia po jego zakończeniu.

3.3. Wyniki badania ankietowego

Przeprowadzono ankietę wśród mieszkańców Gminy Bytów w celu zdiagnozowania problemów społecznych Gminy.

Ankieta składała się z 12 pytań zamkniętych oraz 6 pytań otwartych, dotyczących sfery społecznej, w których poproszono ankietowanych o wyrażenie opinii na temat sytuacji społecznej mieszkańców Gminy. Pytania dotyczyły następujących obszarów: ubóstwa, niepełnosprawności, dostępu do służby zdrowia, osób starszych, uzależnień oraz przemocy domowej.

Udział w ankiecie wzięły 103 osoby. Charakterystykę osób ankietowanych przedstawiono poniżej, natomiast wyniki ankiety dotyczące pytań otwartych i zamkniętych stanowią **Załącznik 1** do niniejszej Strategii.

3.4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najprostszych i najczęściej stosowanych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **Strenghts** (silne strony), **Weaknesses** (słabe strony), **Opportunities** (szanse). **Threats** (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- **SZANSE** – to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące negatywne zjawiska
- **ZAGROŻENIA** – to wszystkie zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.
- **MOCNE STRONY** – to walory wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę (np. liczba osób w wieku produkcyjnym) jak i być zasługą lokalnej społeczności (np. wysoki poziom mobilności i przedsiębiorczości).
- **SŁABE STRONY** – to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej gminy, jak i jej części. Mogą dotyczyć wszystkich aspektów funkcjonowania gminy, bądź jej poszczególnych elementów.

Właściwe zdiagnozowanie poszczególnych czynników pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celem tym jest:

- unikanie zagrożeń
- wykorzystywanie szans
- wzmacnianie słabych stron
- opieranie się na mocnych stronach

Poniżej przedstawiono dwie tabele analiz SWOT. W jednej prezentowane są mocne i słabe strony gminy, w drugiej zaś szanse i zagrożenia. Z uwagi na materię opracowywanego dokumentu z zakresu polityki społecznej zagadnienia ujęte w tabelach ograniczono do sfer mających wpływ na politykę społeczną.

Tabela 26. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby ludności; • wzrost liczby podmiotów gospodarczych; • dobry stopień wyposażenia mieszkań w instalacje sanitarno-techniczne; • zapewniony dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej i stomatologicznej; • dostęp do leczenia szpitalnego na terenie Gminy; • dostęp do opieki przedszkolnej i żłobków • dostęp do placówek oświatowych na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym • system wsparcia materialnego i finansowego dla rodzin, znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej (m.in. stypendium i zasiłek szkolny); • szeroko rozwinięta oferta kulturalna (w tym działalność Bytowskiego Centrum Kultury, Biblioteki Miejskiej, Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej, Muzeum Zachodnio – Kaszubskiego, Muzeum Szkoły Polskiej w Płotowie), która wpływa na integrację i organizację czasu wolnego mieszkańców Gminy; • ciekawa oferta spędzania wolnego czasu – organizacja wydarzeń kulturalnych; • możliwość aktywnego spędzania wolnego czasu m.in. Kompleks Basenowo – Rekreacyjny, Stadion miejski, Kompleksy boisk „Orlik 2012”; • sprawny system wsparcia dla osób potrzebujących poprzez działalność MOPS i innych podmiotów; • szeroko rozwinięta współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi; • realizowane w Gminie programy społeczne, m.in. : Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Bytów na lata 2015-2017, Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, Gminny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Oraz Ochrony Ofiar w Rodzinie; • spadek liczby osób bezrobotnych na terenie Gminy; • pomoc dla osób uzależnionych od narkotyków i alkoholu. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób dotkniętych problemem niepełnosprawności i długotrwałe lub ciężko chorych wśród beneficjentów MOPS; • wzrost liczby rodzin, dotkniętych problemem alkoholizmu; • wzrost liczby rodzin, dotkniętych problemem narkomanii; • rosnąca liczba osób dotkniętych ubóstwem; • duży wzrost liczby osób bezdomnych; • wzrost liczby ofiar przemocy domowej, liczby sprawców przemocy domowej oraz interwencji domowych; • wzrost liczby przestępstw na terenie Gminy; • wysoka stopa bezrobocia; • wysoka liczba osób bezrobotnych; • występowanie zjawiska osamotnienia wśród osób starszych; • występowanie barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do podstawowych dóbr i usług; • niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych i socjalnych.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• wysoki dodatni przyrost naturalny• dotacje z Unii Europejskiej przyznawane w ramach funduszy pomocowych• wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców Gminy;• adekwatność wykształcenia lub szkoleń do potrzeb lokalnego rynku pracy;• efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej, powiatowej i gminnej programów w zakresie polityki społecznej, koordynacja tych działań.	<ul style="list-style-type: none">• starzenie się społeczeństwa;• wzrost liczby osób bezrobotnych;• wzrost liczby bezrobotnych u osób z wykształceniem wyższym na terenie powiatu bytowskiego;• bierność i pasywność osób objętych pomocą społeczną, nasilanie się postaw roszczeniowych;• konkurencja pomiędzy gminami w zabieganiu o środki pomocowe oraz lokalizacje inwestycji.

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli analizy SWOT, wiele zagrożeń dla rozwoju Gminy Bytów dotyczy szeroko rozumianej polityki społecznej. Zjawiska takie jak bezrobocie i ubóstwo z jednej strony są wynikiem określonych procesów społeczno – gospodarczych, z drugiej zaś same potrafią generować nowe problemy w postaci uzależnień czy przemocy w rodzinie. Ich rozwiązanie wymaga kompleksowego podejścia do zastanej rzeczywistości, ze szczególnym uwzględnieniem osób, które zagrożone są wykluczeniem społecznym. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia łatwo stać się beneficjentem systemu pomocy społecznej o wiele trudniej jednak powrócić na drogę samodzielności i odpowiedzialności za byt własny i losy rodziny. Dlatego też w proponowanych działaniach położono duży nacisk na profilaktykę, działania edukacyjne i terapeutyczne.

4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Prognoza zawiera informacje o potrzebach, problemach i zasobach danej społeczności lokalnej, które:

- wynikają z analizy danych opisujących stan społeczności lokalnej w ostatnich latach (z diagnozy sytuacji społecznej),
- uwzględniają tendencje rozwojowe właściwe dla danego kraju, regionu oraz owej społeczności,
- dotyczą okresu, w jakim będzie realizowana Strategia, czyli lat 2016-2020.

4.1. Prognoza demograficzna

PROGNOZA PRZYROSTU NATURALNEGO

Na podstawie *Prognozy dla powiatu bytowskiego na lata 2014-2050* opracowanej przez GUS prognozuje się, że w latach 2015-2020 liczba urodzeń żywych przyjmie trend malejący, a liczba zgonów – trend rosnący. Co oznacza, że z roku na rok urodzeń będzie coraz mniej – od 282 w roku 2015, do 274 w roku 2020, natomiast liczba zgonów w kolejnych prognozowanych latach będzie coraz wyższa – począwszy od roku 2015 kiedy przyjmie wartość 155, a kończąc na roku 2020, kiedy to będzie oscylowała na poziomie 165 zgonów.

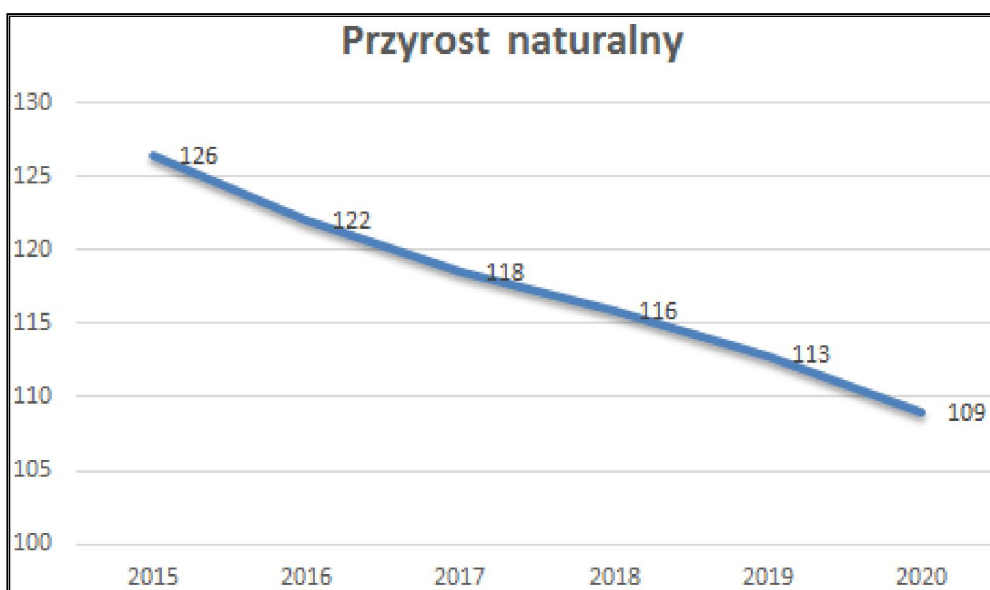
Tym samym, przyrost naturalny (różnica między urodzeniami a zgonami) na terenie Gminy Bytów do 2020 roku będzie dodatni, lecz malejący. Do 2020 roku przewiduje się, że na terenie Gminy w każdym prognozowanym roku odnotuje się więcej urodzeń, niż zgonów (co decyduje o dodatnim przyroście naturalnym). Jednak należy również zauważyć, że z każdym kolejnym rokiem liczba urodzeń będzie coraz mniejsza, natomiast liczba zgonów coraz większa, co przekłada się na malejący przyrost naturalny.

Tabela 27. Prognoza przyrostu naturalnego w Gminie Bytów do 2020 roku

Lata	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2015	282	155	126
2016	280	158	122
2017	278	160	118
2018	278	162	116
2019	276	163	113
2020	274	165	109

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014 – 2050 opracowanej przez GUS

Wykres 4. Prognoza przyrostu naturalnego w Gminie Bytów do 2020 roku

Źródło: Opracowanie własne

PROGNOZA SALDA MIGRACJI

Saldo migracji to różnica między osobami, które osiedliły się na terenie Gminy, a osobami, które z terenu przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego się wyprowadziły.

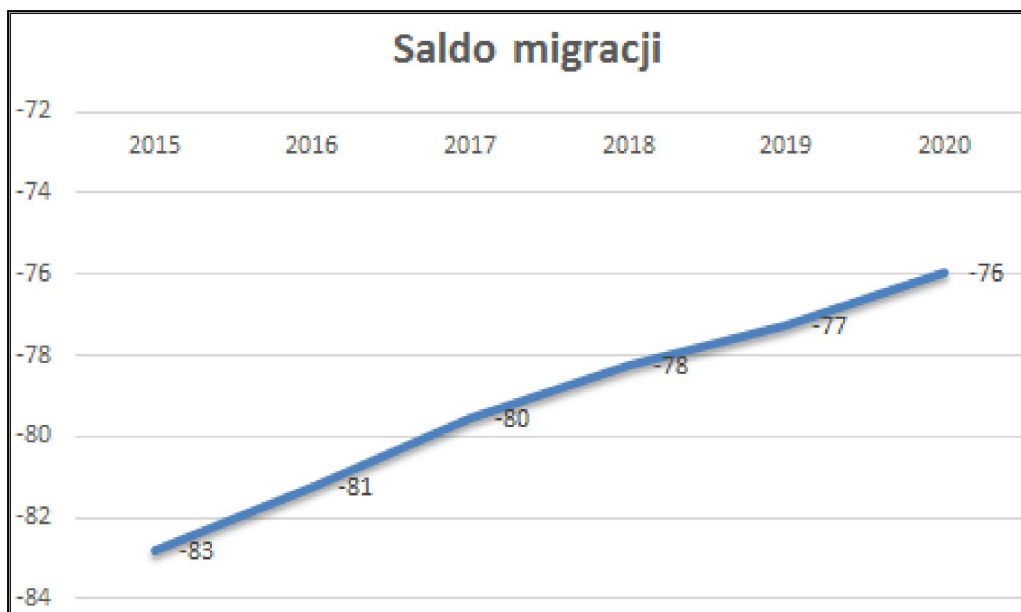
Zgodnie z prognozą do 2020 roku, saldo migracji na pobyt stały w Gminie Bytów przyjmie trend rosnący (co oznacza, że w przyszłości na terenie Gminy Bytów coraz więcej osób będzie się osiedlało, niż wyprowadzało z jej terenu). Jednak prognozuje się, że do 2020 roku saldo migracji będzie przyjmować wartości ujemne (co oznacza, że pomimo coraz większej liczby osób osiedlających się na terenie przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego, nie zrekompensuje ona liczby osób wyprowadzających się z terenu Gminy Bytów). Niniejsze zależności w sposób obrazowy zaprezentowano na poniższym wykresie.

Tabela 28. Prognoza salda migracji w Gminie Bytów do 2020 roku

Lata	Napływ	Odływ	Saldo migracji
2015	299	382	-83
2016	293	375	-81
2017	291	370	-80
2018	288	366	-78
2019	285	362	-77
2020	282	358	-76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014 – 2050 opracowanej przez GUS

Wykres 5. Prognoza salda migracji w Gminie Bytów do 2020 roku

Źródło: Opracowanie własne

PROGNOZA LUDNOŚCI

Na podstawie prognozy salda migracji i przyrostu naturalnego przyjęto prognozę liczby mieszkańców Gminy Bytów w latach 2016 - 2020. Prognozuje się systematyczny wzrost liczby mieszkańców Gminy w kolejnych latach.

Tabela 29. Prognoza liczby ludności Gminy Bytów do 2020 roku

Lata	Saldo migracji	Przyrost naturalny	Liczba mieszkańców Gminy Bytów
2015	-83	126	25 134
2016	-81	122	25 174
2017	-80	118	25 213
2018	-78	116	25 251
2019	-77	113	25 286
2020	-76	109	25 319

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014 – 2050 opracowanej przez GUS

Wykres 6. Prognoza liczby ludności Gminy Bytów do 2020 roku

Źródło: Opracowanie własne

PROGNOZA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

Struktura ludności według wieku będzie ulegać dynamicznym zmianom, praktycznie w całym prognozowanym okresie. Zmiany te są przede wszystkim konsekwencją demograficznego „falowania”, tj. pojawiania się na przemian wyżów i niżów demograficznych, których efekty nakładają się na siebie z różną siłą w różnych okresach, powodując bardziej widoczne zmiany w procesach dzietności i umieralności, natomiast w mniejszym stopniu oddziałują na pobyt stały, a szczególnie emigracji.

Tabela 30. Prognoza struktury wiekowej mieszkańców Gminy Bytów do 2020 roku

Wyszczególnienie	Prognoza ludności wg wieku					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	25 134	25 174	25 213	25 251	25 286	25 319
0-4 lata	1420	1414	1398	1394	1387	1381
5-9 lat	1533	1520	1510	1456	1419	1395
10-14 lat	1390	1374	1402	1467	1499	1537
15-19 lat	1568	1549	1514	1465	1427	1386
20-24 lata	1850	1764	1656	1610	1599	1555
25-29 lat	2020	2001	1977	1924	1842	1779
30-34 lata	2040	2070	2067	2006	1970	1916
35-39 lat	1863	1843	1864	1935	1949	1986
40-44 lata	1713	1746	1791	1794	1832	1852

Wyszczególnienie	Prognoza ludności wg wieku					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
45-49 lat	1523	1565	1587	1644	1675	1702
50-54 lata	1650	1583	1550	1497	1474	1502
55-59 lat	1814	1800	1737	1700	1654	1603
60-64 lata	1619	1662	1707	1740	1773	1743
65-69 lat	1268	1352	1409	1436	1473	1521
70-74 lata	582	636	742	876	999	1146
75-79 lat	566	551	543	522	509	496
80-84 lata	422	432	432	436	437	431
Powyżej 85	291	311	329	349	369	388
Prognoza ludności wg ekonomicznych grup wieku						
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	4343	4308	4310	4316	4304	4313
Ludność w wieku produkcyjnym	16041	15921	15742	15576	15421	15282
Ludność w wieku poprodukcyjnym	4749	4946	5161	5359	5561	5724

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014 – 2050 opracowanej przez GUS

Z analizy danych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, że w latach 2014-2020 w Gminie Bytów wzrośnie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, co w dłuższej perspektywie wpłynie korzystnie na liczebność grupy w wieku produkcyjnym oraz utrzymanie na obecnym poziomie istniejących placówek szkolnych. Zwiększy się również liczba osób w wieku produkcyjnym, co wpłynie korzystnie na wzrost podaży siły roboczej na lokalnym rynku pracy.

PROGNOZA WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

Wzrost poziomu wykształcenia jest jednym z czynników określających rozwój społeczeństwa. W ciągu dziewięciu lat dzielących spisy powszechne obserwuje się dynamiczne zmiany, które wpłynęły w sposób znaczący na zmianę struktury ludności według poziomu wykształcenia.

Zachowanie trendów dążenia społeczeństwa do podwyższania i uzupełniania wykształcenia pozwala sądzić, że dane dotyczące poziomu wykształcenia z roku na rok będą ulegały poprawie. Zjawisko będzie dotyczyło przede wszystkim osób z wykształceniem średnim, które będą dążyły do uzyskania tytułu licencjata, inżyniera lub magistra, w marginalny sposób osób starszych z wykształceniem podstawowym.

4.2. Prognoza zmian

W rezultacie podjętych działań ujętych w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów na lata 2016-2020” przewiduje się wzrost zaufania mieszkańców do instytucji pomocowych, wzrost aktywności społeczno-gospodarczej mieszkańców oraz zmniejszenia zasięgu występujących na jego terenie problemów społecznych, które zostały szczegółowo scharakteryzowane w rozdziale 3.2. niniejszej Strategii.

Tabela 31. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie Gminy

Problem społeczny	Prognoza zmian
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> – spadek liczby osób bezrobotnych, – wzrost liczby miejsc pracy w wyniku powstawania nowych podmiotów gospodarczych, – poprawa dostępu usług świadczonych przez PUP, – aktywizacja osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym, – zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy, – wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
Niepełnosprawność	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości i dostępności opieki zdrowotnej i usług rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych, – powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych, – podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych w miejscach publicznych, – wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe, – zwiększenie zatrudnienia osób z niepełnosprawnością, – zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
Uzależnienia	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami, – łagodzenie skutków społecznych i zawodowych alkoholizmu, – rozwój sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny.
Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa warunków życia mieszkańców Gminy, – zapewnienie odpowiednich warunków bytowych osobom i rodzinom potrzebującym, – zwiększenie dostępu do rynku pracy,
Przemoc w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, – zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą, – ochrona ofiar przemocy, – prowadzenie specjalistycznych terapii dla sprawców przemocy, – rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Problem społeczny	Prognoza zmian
Przestępczość	<ul style="list-style-type: none">– zmniejszenie liczby przestępstw na terenie Gminy,– eliminowanie aktów wandalizmu i chuligaństwa poprzez odpowiednie zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży,– zapewnienie bezpieczeństwa w szkołach i w ich otoczeniu,– ochrona ofiar przestępstw,– zwiększenie aktywności służb publicznych w przeciwdziałaniu przestępczości.
Osoby starsze	<ul style="list-style-type: none">– poprawa jakości i dostępności opieki zdrowotnej dla osób starszych,– wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku,– rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom.

Źródło: Opracowanie własne

Prognozowane zmiany zostaną osiągnięte poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń, związków, instytucji i organizacji pozarządowych działających dla dobra mieszkańców Gminy w zakresie pomocy społecznej.

W ramach tej współpracy realizowane będą liczne programy pomocowe skierowane do konkretnych grup dotkniętych problemami społecznymi.

5. Cele strategiczne projektowanych zmian

Przeprowadzona diagnoza społeczna, zwłaszcza w zakresie problemów społecznych, a także prognoza zmian w zakresie objętym Strategią, pozwoliły na określenie **celu głównego** Gminy w zakresie pomocy społecznej, którym jest:

**„ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM GMINY BYTÓW JAK NAJLEPSZYCH WARUNKÓW ŻYCIA,
ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM”**

Tak sformułowany cel główny obejmuje wszystkie obszary problemowe niniejszej Strategii i adresowany jest do wszystkich obecnych jak i potencjalnych mieszkańców Gminy, których warunki i poziom życia odbiegają od przeciętnego.

W oparciu o dokonaną analizę SWOT, dotychczasowe doświadczenia pracowników MOPS w Bytowie oraz rzeczywiste potrzeby społeczne, sformułowano następujące **priorytetowe obszary**:

- I. **Osoby bezrobotne.**
- II. **Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym.**
- III. **Osoby niepełnosprawne.**
- IV. **Osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków.**
- V. **Osoby dotknięte przemocą w rodzinie.**
- VI. **Osoby bezdomne.**
- VII. **Wykluczenie cyfrowe.**
- VIII. **Osoby starsze.**

Dla każdego z ww. obszarów wyznaczono **cele strategiczne**, które ułatwią realizację celu głównego.

- **Cel strategiczny 1.** Łagodzenie skutków bezrobocia.
- **Cel strategiczny 2.** Zapobieganie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.
- **Cel strategiczny 3.** Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym oraz poprawa jakości ich życia.
- **Cel strategiczny 4.** Zahamowanie zjawiska uzależnienia od alkoholu i innych uzależnień oraz łagodzenie ich skutków.
- **Cel strategiczny 5.** Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i łagodzenie jego skutków.
- **Cel strategiczny 6.** Przyjazna polityka mieszkaniowa i przeciwdziałanie bezdomności.
- **Cel strategiczny 7.** Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu.
- **Cel strategiczny 8.** Zapewnienie wsparcia dla osób starszych i ich aktywizacja.

6. Kierunki niezbędnych działań

Aby móc skutecznie realizować Strategię, konieczne jest wskazanie niezbędnych działań w ramach zdefiniowanych celów strategicznych. Działania te zostały zapisane w postaci celów operacyjnych.

Tabela 32. Kierunki niezbędnych działań

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań
<p><u>Cel strategiczny 1.</u> Łagodzenie skutków bezrobocia</p>	<p>1.1. Opracowywanie przez PUP, CIS, MOPS, lokalnych przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i inne podmioty projektów mających na celu pozyskiwanie środków na rzecz przeciwdziałania bezrobociu na terenie Gminy.</p> <p>1.2. Organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych, staży, prac społecznie użytecznych oraz finansowanie kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy.</p> <p>1.3. Prowadzenie działań informacyjno - konsultacyjnych na rzecz łagodzenia skutków bezrobocia.</p> <p>1.4. Wspieranie przedsiębiorczości w ramach środków na podjęcie działalności gospodarczej.</p> <p>1.5. Wsparcie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców przy wykorzystaniu środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS).</p>
<p><u>Cel strategiczny 2.</u> Zapobieganie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.</p>	<p>2.1. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom ubogim.</p> <p>2.2. Prowadzenie innowacyjnych metod pracy z długotrwałym klientem MOPS zagrożonym wykluczeniem społecznym.</p> <p>2.3. Współpraca z podmiotami, udzielającymi pomocy rzeczowej osobom potrzebującym.</p> <p>2.4. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju.</p> <p>2.5. Tworzenie gminnych programów w zakresie opieki nad rodziną.</p> <p>2.6. Promowanie aktywnego wypoczynku rodzinnego.</p> <p>2.7. Rozwój wolontariatu.</p> <p>2.8. Pomoc osobom zadłużonym.</p>
<p><u>Cel strategiczny 3.</u> Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym oraz poprawa jakości ich życia.</p>	<p>3.1. Udzielanie wsparcia osobom niepełnosprawnym.</p> <p>3.2. Pomoc Gminy Bytów w zakresie realizacji zadań publicznych skierowanych do osób niepełnosprawnych.</p> <p>3.3. Likwidacja barier architektonicznych oraz komunikacyjnych.</p> <p>3.4. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.</p>

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań
<p><u>Cel strategiczny 4.</u> Zahamowanie zjawiska uzależnienia od alkoholu, narkotyków i innych uzależnień oraz łagodzenie ich skutków.</p>	<p>4.1. Zapewnienie dzieciom ochrony przed skutkami uzależnień rodziców. 4.2. Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnienia od alkoholu, narkotyków i innych uzależnień. 4.3. Rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii i innych uzależnień. 4.4. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz innych uzależnień. 4.5. Wspieranie działalności instytucji i stowarzyszeń prowadzonej w zakresie rozwiązywania problemu alkoholizmu i narkomanii oraz innych uzależnień.</p>
<p><u>Cel strategiczny 5.</u> Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i łagodzenie jej skutków.</p>	<p>5.1. Diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie. 5.2. Wsparcie osób uwikłanych w przemoc w rodzinie. 5.3. Działania służb publicznych służących rozwiązywaniu problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie. 5.4. Zwiększanie wiedzy służb oraz świadomości społeczeństwa na temat zjawiska przemocy w rodzinie.</p>
<p><u>Cel strategiczny 6.</u> Przyjazna polityka mieszkaniowa i przeciwdziałanie bezdomności.</p>	<p>6.1. Tworzenie zaplecza mieszkań socjalnych dla osób zagrożonych bezdomnością. 6.2. Prowadzenie polityki mieszkaniowej adekwatnej do potrzeb. Budowa mieszkań komunalnych i lokali socjalnych. 6.3. Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym. 6.4. Zapewnienie osobom bezdomnym wsparcia, w tym specjalistycznego.</p>
<p><u>Cel strategiczny 7.</u> Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu.</p>	<p>7.1. Stymulowanie potrzeb, wzbudzanie motywacji i rozwijanie kompetencji korzystania z Internetu. 7.2. Organizacja zajęć i szkoleń dla grup wykluczonych cyfrowo. 7.3. Tworzenie miejsc bezpłatnego dostępu do Internetu.</p>
<p><u>Cel strategiczny 8.</u> Zapewnienie wsparcia dla osób starszych i ich aktywizacja.</p>	<p>8.1. Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych. 8.2. Zwiększanie udziału osób starszych w rekreacji, kulturze i wypoczynku. 8.3. Rozwój wolontariatu osób starszych i na rzecz osób starszych. 8.4. Współpraca z organizacjami i stowarzyszeniami, zrzeszającymi osoby starsze oraz działającymi na ich rzecz.</p>

Źródło: Opracowanie własne

7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe

Sposób realizacji Strategii

Realizacja postanowień Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest zadaniem własnym Gminy. We wprowadzeniu w życie poszczególnych celów czynnie uczestniczyć będą wszystkie podmioty realizujące zadania Gminy w zakresie pomocy społecznej, natomiast Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie będzie koordynatorem realizacji celów wskazanych w Strategii.

Ponadto, w realizacji Strategii można oczekiwać wsparcia i pomocy niżej wymienionych instytucji i podmiotów, działających na terenie Gminy:

- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespołu Interdyscyplinarnego;
- Komendy Powiatowej Policji;
- Powiatowego Urzędu Pracy;
- Centrum Integracji Społecznej;
- Ośrodka Działań Społecznych;
- szkół i placówek oświatowo-wychowawczych;
- placówek kulturalnych i sportowych;
- grup samopomocowych;
- organizacji pozarządowych.

Niniejsza Strategia będzie również wdrażana poprzez realizację gminnych programów i projektów realizowanych przez ww. podmioty i instytucje współdziałające na poziomie Gminy. Do najważniejszych programów i narzędzi służących wdrożeniu Strategii należy zaliczyć:

- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Bytów;
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Bytów;
- Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Gminy Bytów;
- Program współpracy Gminy Bytów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego;
- Lokalny Program Rewitalizacji Bytowa;

- Strategia Rozwoju Gminy Bytów na lata 2015 – 2025;
- programy i projekty związane z przeciwdziałaniem bezrobociu, wykluczeniu społecznemu i aktywizacji zawodowej mieszkańców, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Działania określone w niniejszej Strategii mogą być realizowane na różnych poziomach – począwszy od samodzielnej realizacji działania przez MOPS lub inne podmioty, poprzez współpracę partnerską, aż po zlecenie zadań publicznych podmiotom zewnętrznym w trybie określonym przepisami prawa.

Programy i projekty muszą być zbieżne z założeniami Strategii oraz tak zaplanowane, aby wpisywały się w strukturę celu głównego Strategii lub celów szczegółowych, zaś efekty realizacji programu lub projektu wpływały na osiągnięcie celu głównego Strategii.

Ramy finansowe Strategii

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów” obejmują lata 2016-2020, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób ciągły zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu gminy,
- środki przekazane gminie z budżetu państwa (dotacje)
- środki z funduszu krajowego (PFRON)
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków rządowych, ministerialnych oraz Unii Europejskiej
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).

8. Monitoring i wskaźniki pomiaru stopnia realizacji strategii

Realizacja strategii będzie monitorowana w oparciu o założone wskaźniki monitoringu, w tym:

1. w obszarze ludności:
 - przyrost naturalny
 - saldo migracji;
2. w obszarze pomocy społecznej:
 - liczba klientów pomocy społecznej
 - powody korzystania z pomocy

- formy udzielanej pomocy;
3. w obszarze rynku pracy:
- liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych;
4. w obszarze edukacji:
- liczba dzieci w szkołach i przedszkolach;
 - liczba programów i projektów przyjętych do realizacji;
 - ilość środków finansowych przeznaczonych na poszczególne działania zaplanowane w strategii.

Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z:

- danych statystycznych GUS,
- Urzędu Miejskiego w Bytowie,
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- placówek oświatowych z terenu Gminy,
- Komendy Powiatowej Policji w Bytowie,
- Powiatowego Urzędu Pracy,
- sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji programów i zadań oraz osiągnięcia celów,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,
- dokonanie bieżących korekt i poprawek,
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach.

Wskaźnikiem realizacji celów strategicznych będzie nie tylko zmniejszająca się ilość świadczeniobiorców oraz zmniejszanie się strumienia środków na bezpośrednie wsparcie najbardziej potrzebujących, ale przede wszystkim poziom zadowolenia mieszkańców Gminy z jakości życia na terenie Gminy Bytów. Jakość życia na terenie Gminy będzie z kolei weryfikowana na podstawie mierników zawartych w tabeli 33.

Tabela 33. Wskaźniki realizacji kierunków niezbędnych działań

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
<p>Cel strategiczny 1. Łagodzenie skutków bezrobocia</p>	<p>1.1. Opracowywanie przez PUP, CIS, MOPS, lokalnych przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i inne podmioty projektów mających na celu pozyskiwanie środków na rzecz przeciwdziałania bezrobociu na terenie Gminy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba projektów – wysokość pozyskanych środków na aktywizację osób bezrobotnych – liczba osób biorących/kończących udział w projektach – liczba osób, które podjęły zatrudnienie w okresie trzech miesięcy po zakończeniu udziału w projektach – liczba osób uczestniczących w PAI (Programie Aktywizacja i Integracja) – liczba zawartych IPZS (Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego)
	<p>1.2. Organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych, staży, prac społecznie użytecznych oraz finansowanie kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych – liczba refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy – ilość wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy – wysokość środków finansowych przeznaczonych na wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy – liczba osób skierowanych na staż – liczba osób, które podjęły zatrudnienie w okresie trzech miesięcy po zakończeniu stażu – liczba osób uczestniczących w PSU (prace społecznie użyteczne)
	<p>1.3. Prowadzenie działań informacyjno – konsultacyjnych na rzecz łagodzenia skutków bezrobocia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przeprowadzonych spotkań informacyjno – konsultacyjnych
	<p>1.4. Wspieranie przedsiębiorczości w ramach środków na podjęcie działalności gospodarczej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych utworzonych w ramach dotacji – liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie małego biznesu – łączna wysokość przekazanych środków finansowych na podjęcie

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BYTÓW
NA LATA 2016-2020

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
		działalności gospodarczej – średnia wysokość wypłaconych dotacji w przeliczeniu na 1 przedsiębiorcę
	1.5. Wsparcie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców przy wykorzystaniu środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS).	– liczba osób, które skorzystały ze środków KFS na kształcenie ustawiczne – liczba pracodawców, którzy skorzystali ze środków KFS – wysokość wykorzystanych środków KFS
Cel strategiczny 2. Zapobieganie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.	2.1. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom ubogim.	– liczba rodzin/osób objętych pomocą rzeczową i finansową – łączna kwota udzielonego wsparcia rzeczowego i finansowego – liczba rodzin/osób, którym udzielono wsparcia z powodu ubóstwa – liczba rodzin, którym przyznano stypendia i zasiłki szkolne – łączna kwota przyznanych stypendiów i zasiłków szkolnych – liczba świadczeń rodzinnych – łączna kwota wypłaconych świadczeń rodzinnych – liczba świadczeń z funduszu alimentacyjnego – łączna kwota świadczeń z funduszu alimentacyjnego – liczba rodzin którym przyznano dodatki mieszkaniowe i energetyczne – łączna kwota wydatków na dodatki mieszkaniowe i energetyczne
	2.2. Prowadzenie innowacyjnych metod pracy z długotrwałym klientem MOPS zagrożonym wykluczeniem społecznym.	– liczba programów/projektów socjalnych – liczba osób objętych aktywizacją społeczną – liczba zorganizowanych aktywnych form wsparcia
	2.3. Współpraca z podmiotami, udzielającymi pomocy rzeczowej osobom potrzebującym.	– liczba osób objętych wsparciem – liczba podmiotów udzielających wsparcia – wartość udzielonej pomocy rzeczowej
	2.4. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich	– liczba świetlic środowiskowych i szkolnych

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BYTÓW
NA LATA 2016-2020

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
	warunków do życia i rozwoju.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba dzieci i młodzieży uczęszczających na świetlice – liczba asystentów rodziny – liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny – liczba podmiotów współpracujących na rzecz rodziny
	2.5. Tworzenie gminnych programów w zakresie opieki nad rodziną.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba utworzonych programów – liczba uczestników
	2.6. Promowanie aktywnego wypoczynku rodzinnego.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba wdrożonych projektów – liczba uczestników
	2.7. Rozwój wolontariatu.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba podmiotów/organizacji korzystających z pracy wolontariuszy – liczba działających wolontariuszy
	2.8. Pomoc osobom zadłużonym.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba szkoleń dla służb publicznych dotyczących racjonalnego wychodzenia z zadłużenia – liczba warsztatów/szkoleń dla osób zadłużonych – liczba przeprowadzonych kampanii społeczno - informacyjnych
<p>Cel strategiczny 3. Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym oraz poprawa jakości ich życia.</p>	3.1. Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym.	<ul style="list-style-type: none"> – formy udzielonego wsparcia – liczba osób, które skorzystały z poszczególnych form wsparcia – liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, którym udzielono wsparcia społecznego – liczba osób korzystających z usług Środowiskowego Domu Samopomocy – liczba dzieci objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z autyzmem – liczba dzieci objętych rehabilitacją psychoruchową – liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych – liczba klas integracyjnych – liczba oddziałów/grup integracyjnych w przedszkolach

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BYTÓW
NA LATA 2016-2020

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
		– liczba szkół/przedszkoli z klasami/grupami integracyjnymi
	3.2. Pomoc Gminy Bytów w zakresie realizacji zadań publicznych skierowanych do osób niepełnosprawnych	– liczba zrealizowanych ofert przez stowarzyszenia/fundacje prowadzących działalność w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym – wysokość przeznaczonych środków finansowych na realizację ofert
	3.3. Likwidacja barier architektonicznych oraz komunikacyjnych.	– liczba zrealizowanych projektów – wysokość nakładów finansowych poniesionych na likwidację barier architektonicznych i komunikacyjnych
	3.4. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.	– liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP – liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w różnych formach aktywizacji zawodowej – liczba osób niepełnosprawnych, które uzyskały zatrudnienie, w tym w wyniku aktywizacji zawodowej
Cel strategiczny 4. Zahamowanie zjawiska uzależnienia od alkoholu, narkotyków i innych uzależnień oraz łagodzenie ich skutków.	4.1. Zapewnienie dzieciom ochrony przed skutkami uzależnień rodziców.	– liczba prowadzonych świetlic specjalistycznych – liczba miejsc dla dzieci uczęszczających do świetlic specjalistycznych – liczba wniosków do Sądu Rejonowego o wgląd w sytuację dziecka – liczba informacji do Sądu Rejonowego o sytuacji dziecka w rodzinie – liczba wniosków do GKRPA o zastosowanie leczenia odwykowego wyłącznie w rodzinach z dziećmi
	4.2. Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnienia od alkoholu, narkotyków i innych uzależnień.	– liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych z zakresu uzależnień – liczba publikacji, materiałów informacyjnych
	4.3. Rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii i innych uzależnień	– liczba osób zgłoszonych do GKRPA – liczba wydanych opinii przez psychologa i psychiatrę wobec osób

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BYTÓW
NA LATA 2016-2020

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
		zgłoszonych do GKRPA – liczba złożonych wniosków do Sądu Rejonowego w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu – liczba spraw zamkniętych/umorzonych przez GKRPA – liczba dyżurów członków GKRPA, specjalistów w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym – liczba konsultacji przeprowadzonych przez członków GKRPA, specjalistów w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym – liczba dyżurów radcy prawnego w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym – liczba udzielonych porad prawnych przeprowadzonych przez radcę prawnego w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym
	4.4. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz innych uzależnień.	– liczba godzin zajęć terapeutycznych – liczba konsultacji na zajęciach terapeutycznych
	4.5. Wspieranie działalności instytucji i stowarzyszeń prowadzonej w zakresie rozwiązywania problemu alkoholizmu i narkomanii oraz innych uzależnień.	– liczba zrealizowanych ofert przez stowarzyszenia/fundacje prowadzących działalność w zakresie rozwiązywania problemu uzależnień – wysokość przeznaczonych środków finansowych na realizację ofert przez stowarzyszenia/fundacje prowadzących działalność w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień
Cel strategiczny 5. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i łagodzenie jej skutków.	5.1. Diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	– liczba osób doznających przemocy w rodzinie ogółem, w tym: kobiety, mężczyźni, dzieci i młodzież do 18 r.ż. – liczba osób stosujących przemoc w rodzinie ogółem, w tym: kobiety, mężczyźni, dzieci i młodzież do 18 r.ż. z wyszczególnieniem osób będących pod wpływem alkoholu.
	5.2. Wsparcie osób uwikłanych w przemoc w rodzinie.	– liczba osób uwikłanych w przemoc w rodzinie korzystających z konsultacji psychologicznych – liczba osób uwikłanych w przemoc w rodzinie korzystających z konsultacji prawnych

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BYTÓW
NA LATA 2016-2020

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
		<ul style="list-style-type: none"> – liczba rodzin/osób w rodzinie, które skorzystały z pomocy społecznej w formie rzeczowej lub finansowej z powodu przemocy w rodzinie – liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które uczestniczyły w grupie pomocowej – liczba osób doznających przemocy w rodzinie, które skorzystały z pomocy w formie schronienia dla osób doznających przemocy w rodzinie – liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które skorzystały z konsultacji psychologicznych – liczba godzin programu edukacyjno – korekcyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie – liczba osób, które ukończyły program edukacyjno – korekcyjny – liczba wniosków skierowanych do GKRPA o zastosowanie przymusu leczenia odwykowego – liczba spraw prowadzonych przez GKRPA, w których występowała przemoc – liczba osób, które skorzystały z konsultacji prowadzonych przez GKRPA – liczba wniosków skierowanych do GKRPA o zastosowanie przymusu leczenia odwykowego – liczba złożonych wniosków do GKRPA o zobowiązanie do leczenia odwykowego, w których występowała przemoc
	<p>5.3. Działania służb publicznych służących rozwiązywaniu problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba ogółem sporządzonych „Niebieskich Kart – A”, w tym przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę – liczba działających w danym roku grup roboczych – liczba zakończonych przez grupę roboczą procedur „Niebieskie Karty” – liczba przekazanych przez grupy robocze zawiadomień do organów ścigania (Policji, Prokuratury) o popełnieniu

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BYTÓW
NA LATA 2016-2020

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
		przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie, – liczba przypadków odebrania dziecka z rodziny przez pracownika socjalnego wykonującego swoje obowiązki służbowe (na podst. art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
	5.4. Zwiększanie wiedzy służb oraz świadomości społeczeństwa na temat zjawiska przemocy w rodzinie	– liczba szkoleń dla służb w zakresie przemocy w rodzinie – liczba osób, które skorzystały ze szkoleń dla służb – liczba zdarzeń edukacyjnych, profilaktycznych i innych związanych z przemocą w rodzinie skierowanych do dzieci i młodzieży
Cel strategiczny 6. Przyjazna polityka mieszkaniowa i przeciwdziałanie bezdomności.	6.1. Tworzenie zaplecza mieszkań socjalnych dla osób zagrożonych bezdomnością.	– liczba mieszkań socjalnych
	6.2. Prowadzenie polityki mieszkaniowej adekwatnej do potrzeb. Budowa mieszkań komunalnych i lokali socjalnych.	– liczba oddanych do użytku mieszkań socjalnych – liczba mieszkań socjalnych pozyskanych z ruchu ludności
	6.3. Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym.	– liczba osób bezdomnych, którym udzielono schronienia w placówkach o różnych standardach
	6.4. Zapewnienie osobom bezdomnym wsparcia, w tym specjalistycznego.	– liczba osób bezdomnych, którym MOPS udzielił wsparcia z powodu bezdomności – łączna kwota udzielonego wsparcia przez MOPS z powodu bezdomności – liczba osób bezdomnych, którym udzielono wsparcia rzeczowego, społecznego – liczba godzin poradnictwa specjalistycznego – liczba ofert organizacji pozarządowych skierowanych do osób bezdomnych
Cel strategiczny 7. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu.	7.1. Stymulowanie potrzeb, wzbudzanie motywacji i rozwijanie kompetencji korzystania z Internetu.	– liczba przeprowadzonych akcji/kampanii
	7.2. Organizacja zajęć i szkoleń dla grup wykluczonych cyfrowo.	– liczba zorganizowanych zajęć i szkoleń dla osób wykluczonych cyfrowo

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BYTÓW
NA LATA 2016-2020

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
		– liczba osób biorących/kończących udział w zajęciach i szkoleniach
Cel strategiczny 8. Zapewnienie wsparcia dla osób starszych i ich aktywizacja.	7.3. Tworzenie miejsc bezpłatnego dostępu do Internetu.	– liczba miejsc bezpłatnego dostępu do Internetu
	8.1. Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych.	– liczba ośrodków oferujących pomoc osobom starszym – liczba osób korzystających z usług opiekuńczych – liczba godzin usług opiekuńczych – wysokość środków finansowych na usługi opiekuńcze – liczba osób korzystających z usług Teleopieki – liczba osób korzystających z Programu „Pudełko życia”
	8.2. Zwiększanie udziału osób starszych w rekreacji, kulturze i wypoczynku.	– liczba ofert kulturalnych skierowanych do osób starszych – liczba ofert w zakresie aktywnego wypoczynku skierowana do osób starszych – liczba osób objętych aktywnymi formami wsparcia
	8.3. Rozwój wolontariatu osób starszych i na rzecz osób starszych.	– liczba podmiotów/organizacji korzystających z wolontariatu osób starszych – liczba wolontariuszy działających na rzecz osób starszych – liczba wolontariuszy wśród osób starszych
	8.4. Współpraca z organizacjami i stowarzyszeniami zrzeszającymi osoby starsze oraz działającymi na ich rzecz.	– liczba organizacji i stowarzyszeń zrzeszających osoby starsze oraz działających na ich rzecz – liczba organizacji i stowarzyszeń zrzeszających osoby starsze, którym udzielono wsparcia finansowego – wysokość udzielonego wsparcia finansowego

Źródło: Opracowanie własne

9. Spis tabel

Tabela 1. Liczebność gminy Bytów z podziałem na płeć	7
Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Bytów w 2014 roku	9
Tabela 3. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym w latach 2009-2014	10
Tabela 4. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Bytów	11
Tabela 5. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu bytowskiego	12
Tabela 6. Przyrost naturalny	12
Tabela 7. Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Bytów w latach 2009-2014 ..	13
Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Bytów	15
Tabela 9. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne	16
Tabela 10. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego	21
Tabela 11. Świadczenia społeczne w ramach zadań własnych Gminy Bytów (stan na dzień 31.12.2014 r.)	33
Tabela 12. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez MOPS w Bytowie ...	34
Tabela 13. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2010-2014	41
Tabela 14. Dodatek energetyczny od 2014r. do listopada 2015r.	42
Tabela 15. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Bytów w latach 2009-2014	50
Tabela 16. Liczba osób objętych pomocą MOPS w Bytowie z powodu niepełnosprawności.	52
Tabela 17. Liczba rodzin dotkniętych alkoholizmem korzystających z pomocy MOPS w Bytowie	55
Tabela 18. Działania wobec rodzin dotkniętych problemem alkoholowym	56
Tabela 19. Liczba osób objętych pomocą MOPS w Bytowie z powodu narkomanii	58
Tabela 20. Liczba osób objętych pomocą MOPS w Bytowie, które spełniły kryterium do uzyskania pomocy	59
Tabela 21. Liczba osób bezdomnych na terenie Gminy Bytów w latach 2009-2014	60
Tabela 22. Dane dotyczące przemocy domowej na terenie Gminy (G) i Powiatu (P) w latach 2009-2014	62
Tabela 23. Liczba osób objętych pomocą finansową i rzeczową MOPS z powodu przemocy w rodzinie	63
Tabela 24. Przesłębpczość w Gminie Bytów	64
Tabela 25. Osoby starsze na terenie Gminy Bytów w 2014 r.	65
Tabela 26. Analiza SWOT	69
Tabela 27. Prognoza przyrostu naturalnego w Gminie Bytów do 2020 roku	71
Tabela 28. Prognoza salda migracji w Gminie Bytów do 2020 roku	72
Tabela 29. Prognoza liczby ludności Gminy Bytów do 2020 roku	73
Tabela 30. Prognoza struktury wiekowej mieszkańców Gminy Bytów do 2020 roku	74
Tabela 31. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie Gminy	76
Tabela 32. Kierunki niezbędnych działań	79
Tabela 33. Wskaźniki realizacji kierunków niezbędnych działań	84

10. Spis wykresów

Wykres 1. Struktura ludności Gminy Bytów według płci.....	8
Wykres 2. Urodzenia żywe i zgony	13
Wykres 3. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Bytów w 2014 roku	14
Wykres 4. Prognoza przyrostu naturalnego w Gminie Bytów do 2020 roku	72
Wykres 5. Prognoza salda migracji w Gminie Bytów do 2020 roku.....	73
Wykres 6. Prognoza liczby ludności Gminy Bytów do 2020 roku	74

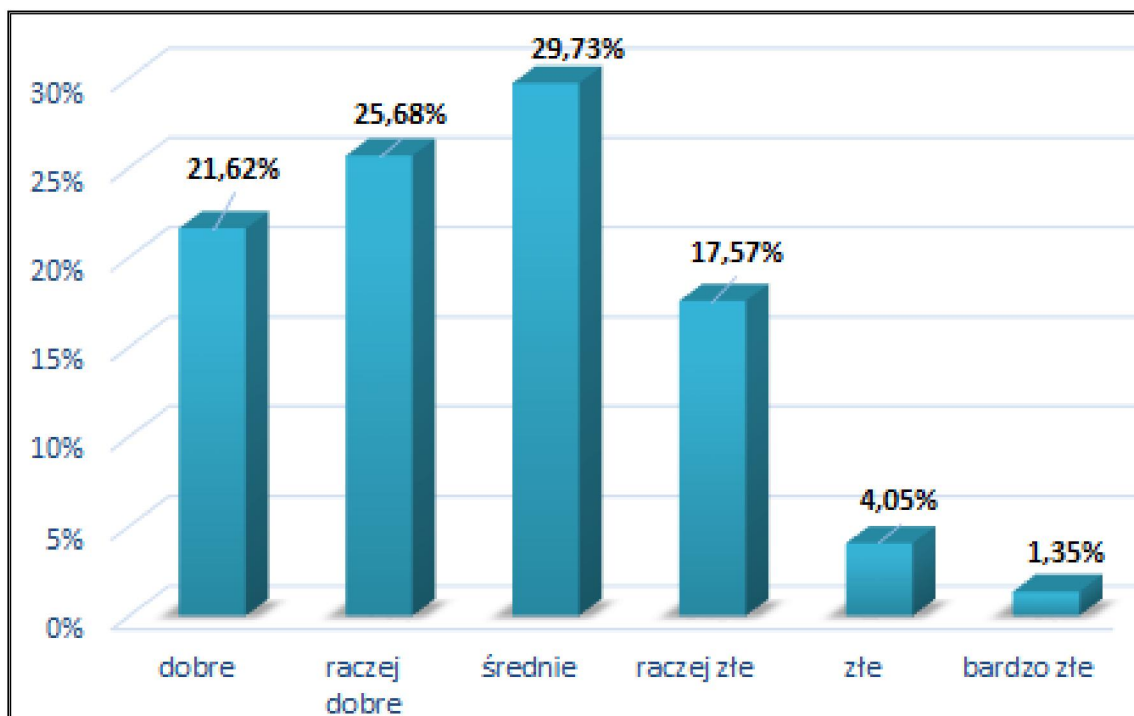
11. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Bytów na tle powiatu bytowskiego i województwa pomorskiego	6
---	---

12. Załączniki

ZAŁĄCZNIK 1. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO (OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE ANKIET)

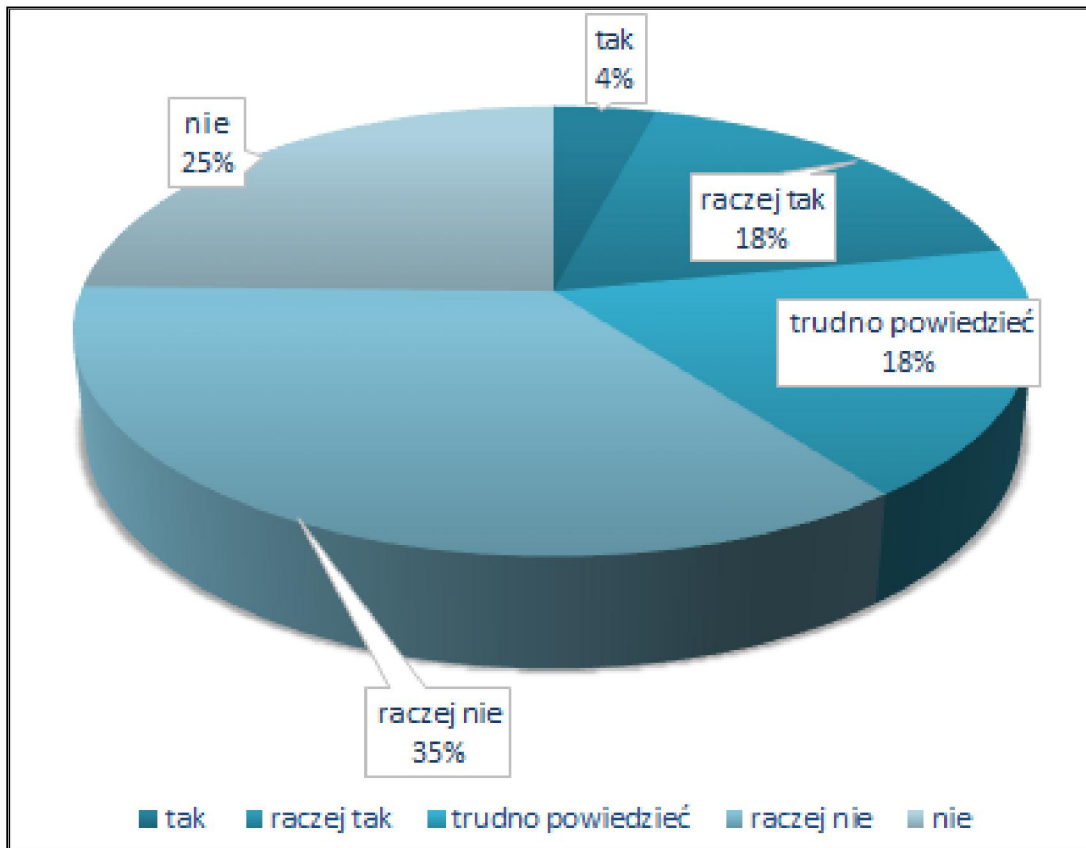
1. Jak oceniają Państwo aktualne warunki życia mieszkańców gminy?

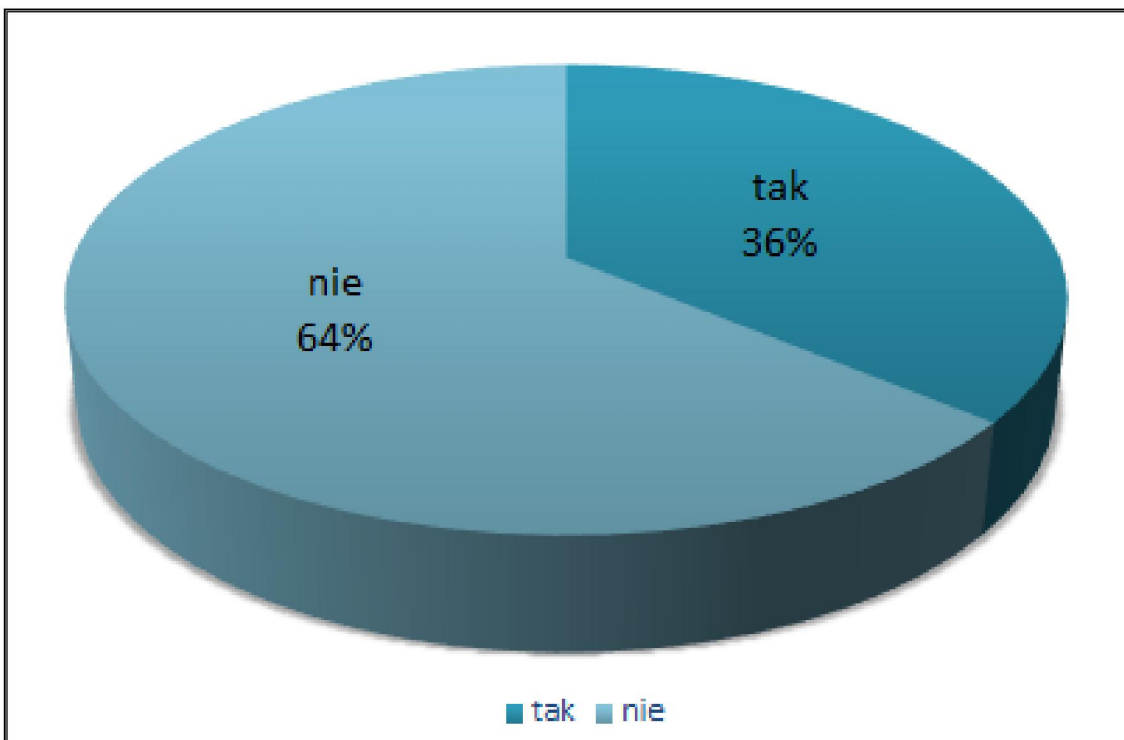
2. Z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?

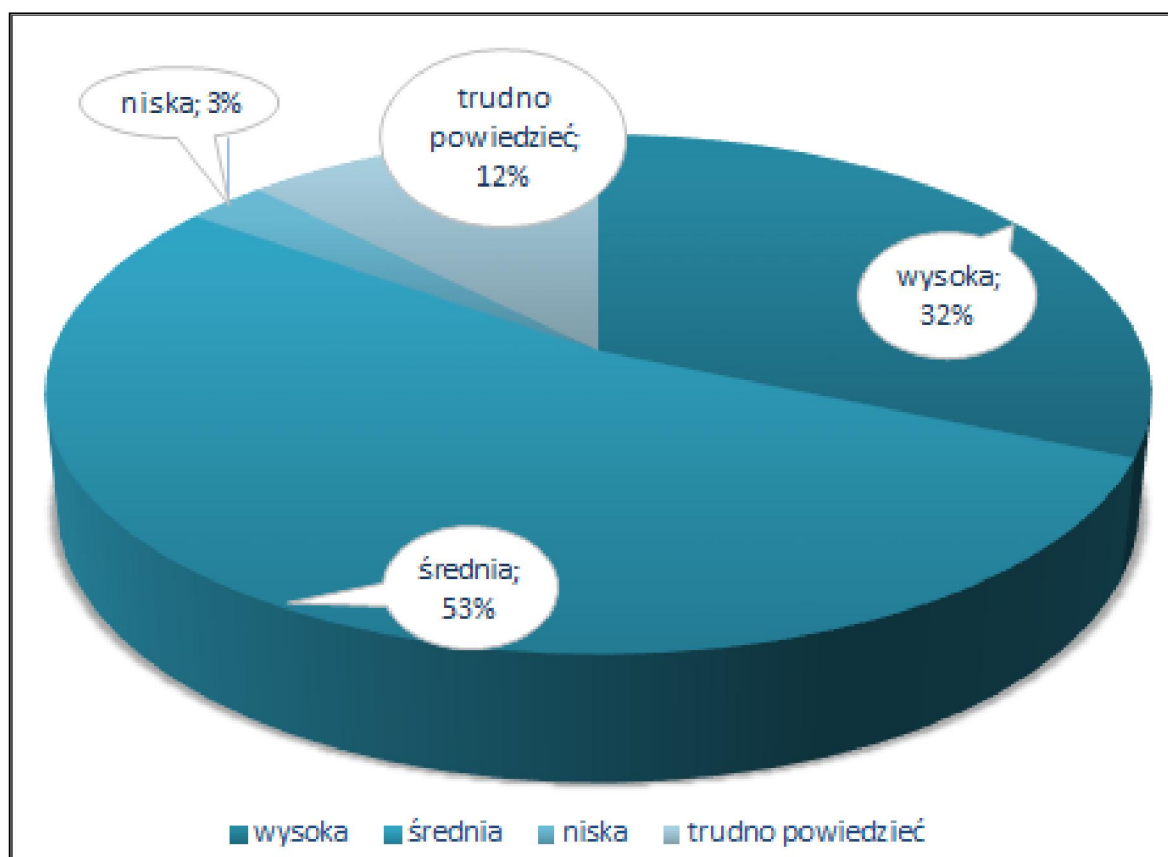
3. Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?

4. Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie Gminy jest wystarczający?

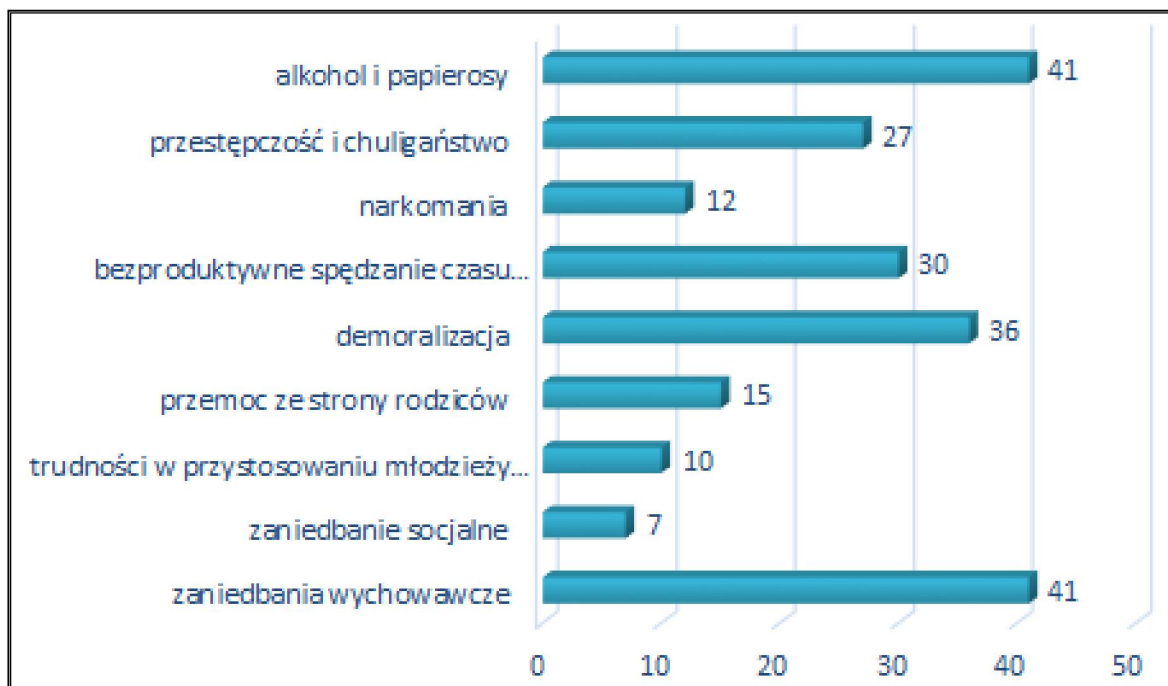
5. Jaka jest skala problemu uzależnień na terenie Gminy?

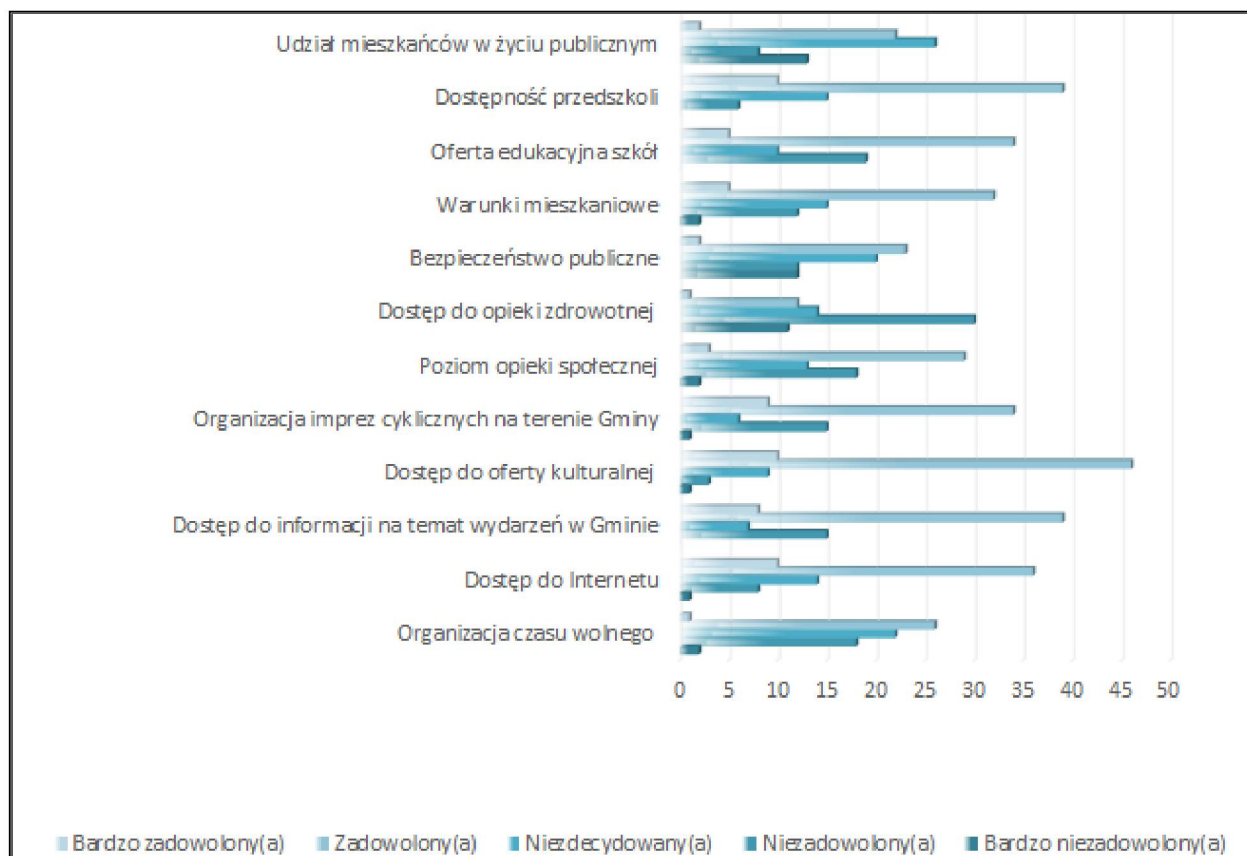
6. Czy na terenie Gminy występuje zjawisko przemocy domowej?

7. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzegacie Państwo najczęściej?

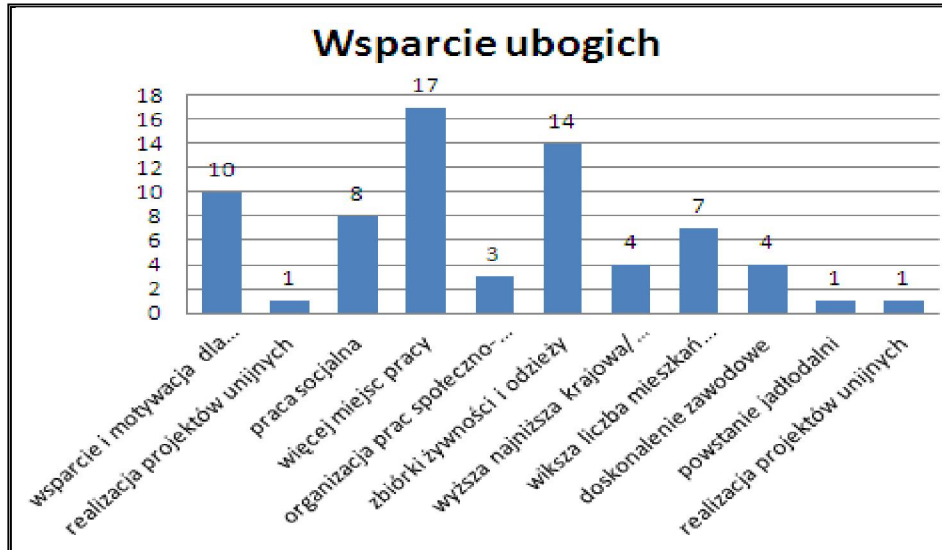

8. W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony z następujących warunków życia w Gminie?

9. Co - Państwa zdaniem - należy zrobić, aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom na terenie Gminy w następujących obszarach:

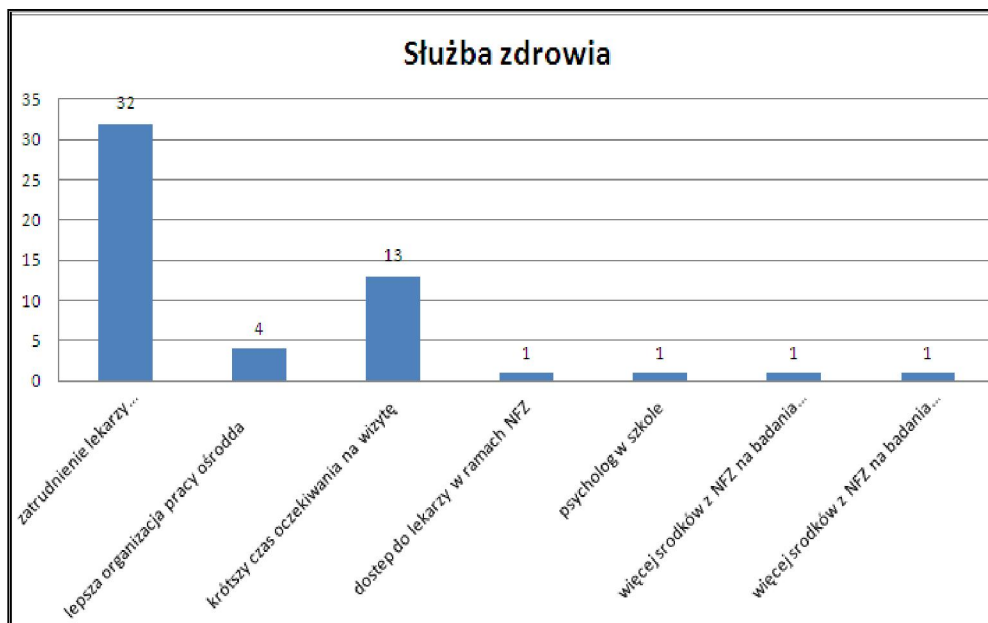
a) działania w zakresie wsparcia ubogich

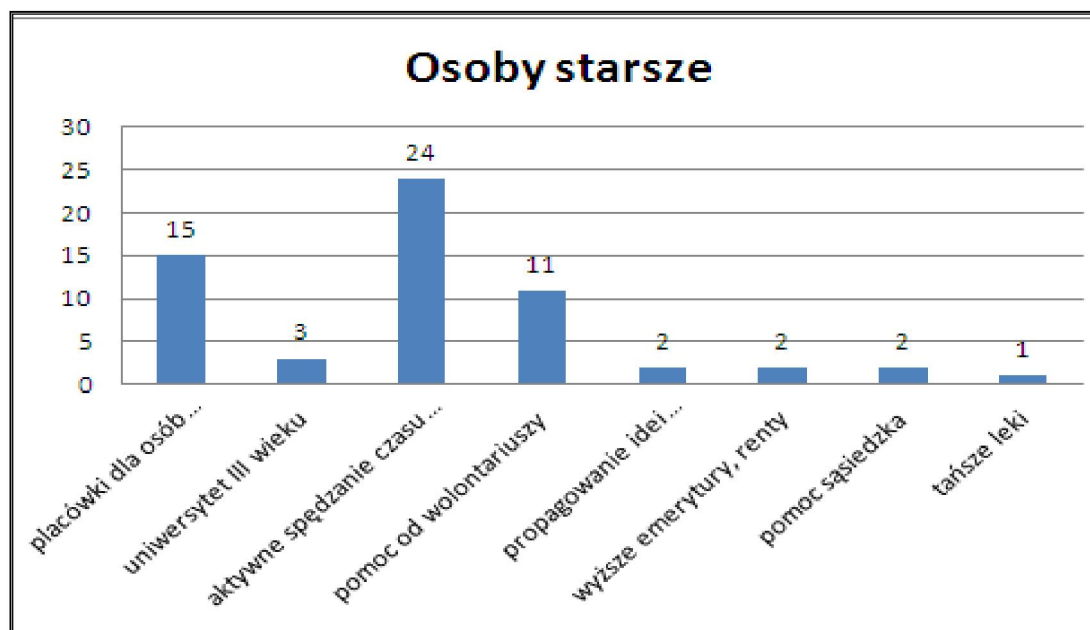
b) działania w zakresie poprawy sytuacji niepełnosprawnych

c) działania w zakresie poprawy dostępu do służby zdrowia

d) działania na rzecz osób starszych

d) działania w zakresie bezpieczeństwa

